

Beslag onder derden op een bankrekening

Grondige studie van het gerechtelijk privaatrecht

Ann Vanderhaeghen

Onder wetenschappelijke leiding van Prof. Dr. Piet Taelman
--

1. INLEIDING

Luidens artikel 7 en 8 van de Hypotheekwet staat de debiteur met zijn gehele vermogen in voor de nakoming van zijn verbintenissen; dit vermogen vormt het gezamenlijk onderpand van zijn schuldeisers. De uitwinning van de goederen van de debiteur zal gebeuren door het leggen van beslag.

Het Gerechtelijk Wetboek voorziet in een heel arsenaal aan mogelijkheden voor een schuldeiser teneinde zijn aanspraken op een debiteur “veilig” te stellen, en de effectieve uitwinning op het vermogen van de debiteur, denk maar aan bewarend beslag op roerend en onroerend goed, uitvoerend beslag op roerend en onroerend goed,...

In dit werkstuk wordt dieper ingegaan op het beslag onder derden, en nog meer bepaald het beslag op een bankrekening.

2. BESLAG ONDER DERDEN

2.1. DEFINITIE DERDENBESLAG

Het beslag onder derden is het beslag gelegd in handen van een schuldenaar van de beslagene op hetgeen deze aan de beslagene moet betalen of moet afgeven. De bedragen en zaken die een derde aan een debiteur is verschuldigd, behoren tot het vermogen van de debiteur, en maken dus deel uit van het onderpand van de schuldeisers¹.

Het derdenbeslag wordt gekenmerkt door een triangulaire structuur². Er zijn drie partijen: de beslaglegger, de beslagene, en de derde. Deze rechtsfiguur impliceert twee schuldvorderingen, meer bepaald deze van de beslaglegger op de beslagene, en deze van de beslagene op de derde. De schuldvordering die

¹ Dit volgt uit de artikelen 7 en 8 van de Hypotheekwet.

² E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag*, in *A.P.R.*, Antwerpen, Story-Scientia, 2001, 406; E. DIRIX, *Beslagrecht. Kort begrip van het beslag- en executierecht*, Acco, Leuven, 2001, 98.

bestaat in de verhouding tussen de beslaglegger en de beslagene wordt de oorzaak van het beslag genoemd, deze tussen de beslagene en diens schuldenaar het voorwerp van het beslag.

2.2. BEWAREND EN UITVOEREND DERDENBESLAG

Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen bewarend en uitvoerend beslag onder derden.

Bij een bewarend derdenbeslag is de derde-beslagene verplicht om alles wat de schuldenaar van de beslaglegger van hem tegoed heeft onder zich te houden. Indien de derde-beslagene dit niet doet, kan hij zelf worden aangesproken alsof hij zelf de schuldenaar was³. Dit geldt ook wanneer de derde-beslagene niet de wettelijk vereiste verklaringen invult, of op een andere manier tegenwerkt. Bij een uitvoerend beslag is de derde-beslagene verplicht om te betalen aan de gerechtsdeurwaarder, waarbij juridisch gezien de derde heeft betaald aan de geëxecuteerde.

2.3. SCHULDVORDERING WAARVOOR HET BESLAG WORDT GELEGD

De schuldvordering waarvoor beslag wordt gelegd, is de schuldvordering die de beslaglegger heeft op zijn schuldenaar. Dit wordt de oorzaak van het beslag genoemd. De rechtsverhouding tussen de beslaglegger en zijn debiteur gaat de derde niet aan. De derde mag zich niet uitspreken over het bestaan of de opeisbaarheid van de schuldvordering en op grond daarvan het beslag dat in zijn handen wordt gelegd, bestrijden. Hij kan wel de regelmatigheid van het beslag aanvechten⁴.

De beslaglegger dient te beschikken over een zekere, opeisbare en vaststaande schuldvordering⁵. Overeenkomstig artikel 1415, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek wordt bij bewarend beslag de vereiste van opeisbare schuldvordering versoepeld. Het beslag kan ook worden gelegd tot zekerheid van in de toekomst te vervallen periodieke inkomsten waarvan de vereffening gevaar loopt⁶.

2.4. SCHULDVORDERING WAAROP HET BESLAG WORDT GELEGD

2.4.1. *Kwaliteit van de vordering*

De schuldvordering waarop beslag wordt gelegd, wordt ook het voorwerp genoemd. Deze moet bij bewarend en uitvoerend beslag aan dezelfde kwaliteiten voldoen. De schuldvordering heeft de betaling van een geldsom of

³ *Infra*, p. 17, nr. 45 et seq.

⁴ E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 406-407.

⁵ Brussel 27 juni 1985, *J.T.* 1985, 685; Beslagr. Verviers 27 februari 1981, *Jur. Liège* 1981, 202, noot G. DE LEVAL.

⁶ E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 407; E. DIRIX, *o.c.*, 98.

de afgifte van een zaak tot voorwerp. Het kan gaan om een actuele en opeisbare schuldvordering, maar het is evenzeer mogelijk dat de schuldvordering is gesteld onder voorwaarden, of op termijn of in geschil is⁷. Ook een voorwaardelijke of nog niet opeisbare schuldvordering maakt deel uit van het vermogen en is bijgevolg voor beslag vatbaar. Het is belangrijk dat de schuldvordering haar grondslag vindt in een rechtsverhouding die reeds op het moment van het beslag bestond.

De beslaglegger kan op die schuldvordering geenszins meer rechten doen gelden dan zijn schuldenaar. Het beslag mag geen nadeel bezorgen aan de positie van derde-beslagene.

2.4.2. Voor beslag vatbaar

De schuldvordering waarop beslag wordt gelegd, moet vatbaar zijn voor beslag. Onbeslagbaarheid kan zich voordoen wanneer de tegoeden of zaken buiten de handel zijn of een *intuitu personae* karakter vertonen. Verder kan die onbeslagbaarheid ook volgen uit een bijzondere wetsbepaling⁸. De contractuele clausules van onbeslagbaarheid zijn daarentegen in beginsel niet tegenwerpelijk aan derden⁹.

2.4.3. Onverdeelde schuldvordering

Het beslag gelegd op een schuldvordering waaraan de schuldenaar slechts medegerechtigd is, betreft in principe enkel het aandeel van de schuldvordering dat aan de debiteur toekomt¹⁰. Zolang dit aandeel niet precies kan worden bepaald, blijft de gehele schuldvordering onbeschikbaar.

2.4.4. Bestaan in het vermogen van de schuldenaar

Het is vanzelfsprekend dat enkel beslag kan worden gelegd op schuldvorderingen waarvan de beslagene de rechthebbende is. Er kan geen beslag worden gelegd op schuldvorderingen waarvan een derde de rechthebbende is. Op het tijdstip van het beslag moet de schuldvordering nog bestaan. Indien zij voordien reeds was teniet gegaan, is het beslag zonder voorwerp¹¹.

2.5. TOEPASSINGSGEVALLEN

Er zijn verschillende toepassingsgevallen inzake beslag onder derden, zoals daar zijn het beslag op toekomstige en eventuele vorderingen, het beslag op

⁷ E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 407.

⁸ *Ibid.*, nr. 155 et seq.

⁹ *Ibid.*, nr. 156 en 700.

¹⁰ *Infra*, p. 16-17, nrs. 43-44.

¹¹ E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 409-410.

een loonvordering, het beslag op een huurvordering, het beslag in handen van een bewaarnemer, het beslag in handen van een lasthebber,...

Een veel voorkomend toepassingsgeval is het beslag onder de bank van de debiteur en op een bankrekening. Dit toepassingsgeval wordt hierna verder onder de loep genomen.

3. BESLAG ONDER DE BANK VAN EEN DEBITEUR EN OP EEN BANKREKENING

3.1. BESLAG ONDER DE BANK VAN DE DEBITEUR

Er zal in handen van de bank, de derde-beslagene, door een schuldeiser van een cliënt van de bank, de beslaglegger, beslag worden gelegd op al de tegoeden die zijn schuldenaar, de beslagene, heeft bij die bank¹². Het gaat om alle tegoeden bij de bank, dus ook die tegoeden die zich in het buitenland bevinden. Wat precies onder de term “al de tegoeden” moet worden verstaan, wordt verduidelijkt in de rechtsliteratuur¹³. De tegoeden omvatten alle bedragen en/of zaken die de financiële instelling aan haar cliënt is verschuldigd, zoals het creditsaldo van een rekening, effecten in open bewaargeving, zaken in gesloten bewaargeving en tegoeden op deposito- en renteboekjes.

3.2. BESLAG OP EEN BANKREKENING

Een schuldeiser kan ook het beslag vragen op een bepaalde rekening, of het beslag beperken tot een bepaalde zetel van een bank.

3.2.1. Definitie bankrekening

Er is sprake van een bankrekening zodra de bankier en zijn cliënt overeenkomen dat hun wederzijdse verrichtingen zullen geschieden via een inschrijving op een rekening, zodanig dat het mogelijk wordt om op elk ogenblik de creditpositie en de debetpositie van de partijen te bepalen¹⁴.

¹² De schuldeiser dient het rekeningnummer niet te vermelden.

¹³ E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 413; L. LANOYE, “Beslag onder derden op een (bank)rekening” in R. DUJARDIN (ed.), *Liber Amicorum Marcel Briers*, Gent, Mys & Breesch, 1993, (281) 281; L. LANOYE, “Knelpunten in verband met (bank)rekening, (euro)cheque en overschrijving” in M. STORME, E. WYMEERSCH en H. BRAECKMANS (eds.), *Handels-, Economisch en Financieel Recht*, Gent, Mys & Breesch, 1995, (409) 424; L. LANOYE, “Beslag onder derden op kwaliteits-/derdenrekeningen” in E. DIRIX en R. VRISENDORP (eds.), *Inzake kwaliteit. De kwaliteits- of derdenrekening naar Belgisch en Nederlands recht*, Deventer, Kluwer, 1998, (105) 105; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *Algemeen deel van het financieel recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 242.

¹⁴ F. GEORGES, *La saisie de la monnaie scripturale*, Brussel, Larcier, 2006, 226-227; L. LANOYE, “Knelpunten in verband met (bank)rekening, (euro)cheque en overschrijving”, *l.c.*,

SWENNEN hanteert een ruimere definitie. Hij omschrijft de bankrekening als een wederkerige overeenkomst tussen een bankier en een persoon – de cliënt – die het verrichten van een of meerdere diensten betreft op het gebied van depositos of andere terugbetaalbare gelden, op het gebied van het betalingsverkeer en op het gebied van het krediet in dat verband. Hierbij worden de wederzijdse vorderingen die uit deze dienstverlening voortspuiten, in de rekening gecompenseerd¹⁵. Derhalve worden er ook effectenrekeningen in ondergebracht. Deze worden in deze uiteenzetting echter buiten beschouwing gelaten.

3.2.2. Precieze voorwerp van het beslag onder derden op een bankrekening

Betreft het precieze voorwerp van een beslag onder derden op een bankrekening het creditsaldo of de rekening zelf? In wat hierna volgt, zullen de uiteenlopende visies omtrent dit onderwerp in de rechtsliteratuur worden besproken.

Vooreerst moet erop worden gewezen dat het antwoord op bovenstaande vraag lange tijd niet onbelangrijk was bij de beoordeling of het resultaat van een bepaalde verrichting al dan niet door het beslag zou worden getroffen. Heden ten dage heeft de discussie evenwel aan belang ingeboet¹⁶.

3.2.2.1. Meerderheidsstelling: beslag op het creditsaldo

3.2.2.1.1. Algemeen

De overheersende mening in rechtspraak en rechtsliteratuur bestaat erin dat het beslag betrekking heeft op het volledige creditsaldo ten tijde van het beslag, onder voorbehoud van de verrekening van de lopende verrichtingen¹⁷. Als

(409) 412; J. VAN RYN en J. HEENEN, *Principes de droit commercial*, III, Brussel, Bruylant, 1960, 283.

¹⁵ H. SWENNEN, “Bankrekeningen en bankdepositos” in B. TILLEMANN en B. DU LAING (eds.), *Bankcontracten, Recht en Onderneming 9: Bankcontracten*, Brugge, die Keure, 2004, (59) 61.

¹⁶ *Infra*, p. 9, nr. 27.

¹⁷ Brussel 16 maart 1989, *J.T.* 1990, 288, noot J. BUYLE en O. POELMANS; Brussel 16 april 1987, *J.T.* 1987, 576; Beslagr. Antwerpen 5 december 1988, *R.W.* 1988-89, 824; E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 413; E. DIRIX en K. BROECKX, “Beslagrecht. Overzicht van rechtspraak (1970-1990)”, *T.P.R.* 1991, (79) 143; F. GEORGES, *o.c.*, 271-280; C. HERINCKX en T. LEONARD, “La saisie-arrêt et les opérations bancaires”, *Ann. dr. Louvain* 1992, (31) 44; L. LANOYE, “Kneelpunten in verband met (bank)rekening, (euro)cheque en overschrijving”, *l.c.*, (409) 425; L. LANOYE, “Beslag onder derden op kwaliteits-/derdenrekening”, *l.c.*, (105) 106; J. NELISSEN GRADE, “Derdenbeslag op bankrekeningen” in X. (ed.), *Liber Amicorum Frédéric Dumon*, II, Antwerpen, Kluwer, 1987, (677) 683; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *o.c.*, 243; R. STEENNOT, Elektronisch betalingsverkeer. Een toepassing van de klassieke principes, Antwerpen, Intersentia, 2002, 226-228; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, “La saisie-arrêt bancaire”, in *Répertoire pratique du droit belge*, Complément, VIII, Brussel, Bruylant, 1995, nrs. 50-51; A.-M. STRANART, “Droit des saisies – la saisie-arrêt”, *D.A.O.R.* 1990, afl. 16, (17) 19-20; A.-M. STRANART, “La saisie-arrêt” in A. FETTWEIS en E. GUTT, *Les voies conservatoires et d’exécution – Bilan et perspectives*, Brussel, Jeune Barreau, 1982, 127.

gevolg van het beslag wordt het saldo geblokkeerd; zodoende kan het creditsaldo niet meer worden gewijzigd door nieuwe verrichtingen¹⁸.

Als tijdstip van het beslag geldt de ontvangst van de akte van beslag onder derden, dit is het beslagexploot. Bij bewarend beslag onder derden kan dit ook door de kennisgeving bij gerechtsbrief gebeuren¹⁹. Deze laatste formaliteit vindt toepassing indien de schuldeiser aan de beslagrechter toelating heeft gevraagd om bewarend beslag te leggen. Op de eerste werkdag na de uitspraak van de beschikking zal de griffier een afschrift van de beschikking evenals van het verzoekschrift aan de derde-beslagene toesturen²⁰.

Het gebeurt wel eens dat een beslag eerst door middel van een gerechtsbrief ter kennis wordt gebracht en daarna wordt gevolgd door een betekening bij gerechtsdeurwaarderexploot. In de hypothese dat het creditsaldo wijzigingen heeft ondergaan na de kennisgeving via gerechtsbrief, rijst de vraag welke gevolgen het exploot heeft. Hoewel er geen unanimititeit bestaat, wordt meestal aangenomen dat de betekening een bevestiging is van het beslag. Het exploot kan absoluut niet gelden als een nieuw beslag of als een verzoek van de beslaglegger om een aanvullende verklaring af te leggen²¹. Derhalve vallen de gelden die na de ontvangst van de gerechtsbrief op de rekening werden gestort, niet onder het beslag. De beslagleggende schuldeiser kan zijn beslag beperken in het exploot, maar hij zal die beperking niet aan derden kunnen tegenwerpen²².

3.2.2.1.2. Rekening bis

In navolging van de traditionele visie blijft de rekening zelf functioneren²³. Het beslag houdt niet routinematig de afsluiting van de rekening in, al kan het naar omstandigheden een motief vormen voor een partij om een einde te stellen aan de rekeningverhouding²⁴. De gelden die het resultaat zijn van nieuwe verrichtingen ontglippen aan de onbeschikbaarheid. In de praktijk openen banken meestal een zogenaamde “rekening bis” waarin de transacties worden afgewikkeld die na het beslag plaatsvinden²⁵. Deze maatregel is eigenlijk overtollig als men aanneemt dat alleen het actuele saldo het voorwerp van het beslag uitmaakt. Toch kan het wegens praktische overwegingen interessant zijn om een rekening *bis* te openen. Opgemerkt moet worden dat

¹⁸ Zogenaamd vers geld. De interesten van de beslagen tegoeden worden niet als vers geld beschouwd. G. SCHRANS en R. STEENNOT, *o.c.*, 244.

¹⁹ L. LANOYE, “Beslag onder derden op een bankrekening” in R. DUJARDIN (ed.), *Liber Amicorum Marcel Briers*, Gent, Mys & Breesch, 1993, 284.

²⁰ Artikel 1449 Ger. W.

²¹ L. LANOYE, “Beslag onder derden op een (bank)rekening”, *l.c.*, 284-285. Contra Brussel 2 april 1974, *J.T.* 1974, 481.

²² A.-M. STRANART, “Droit des saisies – la saisie-arrêt”, *l.c.*, 17-18.

²³ A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, “La saisie-arrêt bancaire”, *l.c.*, nr. 51.

²⁴ J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, (677) 684.

²⁵ G. DE LEVAL, “Saisies et droit commercial” in X (ed.), *Les créanciers et le droit de la faillite*, Brussel, Bruylant, 1983, 287.

het niet over een nieuwe rekening gaat, maar louter over een boekhoudkundig onderdeel van dezelfde rekening²⁶.

3.2.2.1.3. *Quid debetsaldo?*

Uitgaande van het feit dat enkel op het actuele creditsaldo beslag kan worden gelegd, is het beslag op een rekening die in debet staat ten aanzien van de rekeninghouder zonder voorwerp, ook al vertoont de rekening later door nieuwe stortingen opnieuw een creditstand²⁷. In zo'n situatie beschikt de bank over een schuldvordering tegenover de rekeninghouder en niet omgekeerd²⁸. Als de beslagene houder is van verschillende rekeningen bij dezelfde financiële instelling, waarvan sommige een debetsaldo en andere een creditsaldo vertonen, kan enkel rekening worden gehouden met het saldo van de bankrekening waarop het beslag werd gelegd. De situatie is anders wanneer een compensatiebeding aanwezig is²⁹.

Er heerst onenigheid over de vraag of de derde-beslagene in zijn verklaring uitdrukkelijk het eventuele debetsaldo dient te vermelden. De aanhangers van de stelling dat de bank het debetsaldo moet mededelen, staven hun opvatting door te verwijzen naar een arrest van het Franse Hof van Cassatie van 6 mei 1981. Het Hof besliste toen dat de bank het precieze bedrag van het creditsaldo of het debetsaldo dient mede te delen, en bovendien inlichtingen moet verschaffen over vorige beslagen³⁰. Dit gegeven is in overeenstemming met artikel 1452, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek, dat een niet-limitatieve opsomming behelst van de gegevens die in de verklaring van derde-beslagene moeten voorkomen³¹. Deze visie zou kunnen worden gegrond door het belang van de beslagleggende schuldeiser om het precieze saldo te kennen, in het bijzonder om het nut te kunnen inschatten van vervolgingen op de overige goederen van zijn schuldenaar³². Een andere strekking is van oordeel dat, blijkens de tekst van artikel 1452 van het Gerechtelijk Wetboek, een onderscheid moet worden gemaakt naargelang de derde-beslagene al dan niet schuldenaar is van de beslagene. Indien de derde-beslagene schuldenaar is van de beslagene, dan heeft de beslagleggende schuldeiser recht op volledige informatie. Wanneer dit niet het geval is, dan volstaat een eenvoudige verklaring dat de derde-beslagene geen schuldenaar (meer) is. Zo de bank toch informatie over de debetstand van haar cliënt mededeelt, zou zij tekortkomen aan haar discretieplicht ten aanzien van haar cliënt³³. Bijgevolg zou zij zelfs

²⁶ A.-M. STRANART, "La saisie-arrêt", *l.c.*, 129.

²⁷ J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, (677) 684; A.-M. STRANART, "Droit des saisies – La saisie-arrêt", *l.c.*, (17) 20.

²⁸ F. GEORGES, *o.c.*, 268-269; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, nr. 52.

²⁹ G. DE LEVAL, *Traité des saisies*, Luik, Faculté de Droit de Liège, 1988, 639; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *Algemeen deel van het financieel recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 244.

³⁰ Cass. fr. 6 mei 1981, *J.C.P.E.* 1982, 138; F. GEORGES, *o.c.*, 282.

³¹ G. DE LEVAL, *o.c.*, 624-625.

³² A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, nr. 221.

³³ Beslagr. Brussel 20 november 1997, *T.B.H.* 1998, 796, noot J. BUYLE en M. DELIERNEUX.

haar professionele aansprakelijkheid in het gedrang brengen³⁴. Deze strekking beoogt het tegengaan van misbruiken. Het is namelijk niet ondenkbaar dat de beslaglegger het beslag zou aanwenden met het oog op het verkrijgen van informatie over de financiële toestand van zijn schuldenaar³⁵.

3.2.2.2. Minderheidsstelling: beslag op de rekening zelf

DE LEVAL houdt er, mijns inziens, een weinig overtuigende, afwijkende mening op na. Hij is van mening dat niet het creditsaldo wordt geblokkeerd, maar wel de bankrekening zelf³⁶. Het artikel 5 § 6 van de Loonbeschermingswet haalt hij als reden aan³⁷. Dit artikel bepaalt dat wanneer de bankrekening van een werknemer het voorwerp uitmaakt van een beslag, de uitbetaling van het niet voor beslag vatbare gedeelte van het loon, van rechtswege³⁸ van hand tot hand of door middel van een postassigatie gebeurt. Hier ging de wetgever er dus impliciet van uit dat een bedrag, zoals het loon, dat na het tijdstip van het beslag op de rekening zou worden gestort, volledig beslagbaar zou zijn³⁹.

Het belangrijkste praktische gevolg van de minderheidsstelling is dat de bedragen die na het tijdstip van het beslag in de rekening worden opgenomen, ook door het beslag worden getroffen⁴⁰. Dit standpunt gaat echter voorbij aan een beginsel dat niet in vraag kan worden gesteld: het beslag slaat enkel op de schuldvordering die de beslagen schuldenaar heeft jegens de derde-beslagene ten tijde van het beslag⁴¹. De beslagene beschikt echter niet over een schuldvordering ten opzichte van zijn bankier voor wat betreft bedragen die nog niet op de rekening zijn gecrediteerd of waarvan de opdracht nog niet werd geïntialiseerd.

Zoals reeds aangehaald is de hele polemiek aangaande het voorwerp van beslag, die jarenlange woede tussen de verschillende auteurs, achterhaald. De

³⁴ Beslagr. Brussel 20 november 1997, *T.B.H.* 1998, 796, noot J. BUYLE en M. DELIERNEUX; C. HOUSSA, "La saisie-arrêt en matière bancaire" in D. COOREMAN, G. DE LEVAL en C. HOUSSA (eds.), *Bancair derdenbeslag – Gerechdelijk akkoord en faillissement – Taalwetgeving in beslagzaken – Kort geding – Beslag op onlichamelijke roerende goederen – Cessie en inpandgeving betreffende overheidsopdrachten. Vierde Permanente Vorming van de gerechtsdeurwaarders 1998*, Antwerpen, Kluwer, 1999, (1) 42-43; J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, 686.

³⁵ J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, 686.

³⁶ G. DE LEVAL, *o.c.*, 614-616.

³⁷ Wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers, *B.S.* 30 april 1965.

³⁸ Door de Wet van 14 juni 2004 betreffende de onvatbaarheid voor beslag en de onoverdraagbaarheid van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409bis en 1410 van het Gerechdelijk Wetboek wanneer die bedragen op een zichtrekening gecrediteerd zijn (*B.S.* 2 juli 2004) worden de woorden 'van rechtswege' vervangen door de woorden 'op verzoek van de werknemer'. M. DAUPHIN, "Loonbeslag en –overdracht: bescherming van bedragen die op een bankrekening worden gestort", *SOCWEG* 2006, afl. 8, (17) 17; G. DE LEVAL, *o.c.*, 157.

³⁹ C. HERINCKX en T. LEONARD, *l.c.*, (31) 37.

⁴⁰ *Ibid.*, (31) 38.

⁴¹ *Ibid.*, (31) 42.

relevantie van de discussie is weggeëbd door de Wet van 14 juni 2004⁴² die de bestaansreden van de minderheidsopvatting elke zin ontnam. Het beslag op een bankrekening betreft uitsluitend het batige saldo ten tijde van het beslag.

3.2.3. Lopende verrichtingen

3.2.3.1. Principe

Het door het derdenbeslag getroffen schijnbaar creditsaldo is niet steeds het reële saldo. Op het tijdstip van het beslag kunnen er bepaalde transacties reeds uitgevoerd zijn waarvan de opname echter nog niet daadwerkelijk in rekening is geboekt. Bij de bepaling van het werkelijk beslagen saldo moet rekening worden gehouden met het resultaat, zowel positief als negatief, van deze lopende verrichtingen. De reden hiervoor is dat de verplichting tot afgifte reeds in de kiem bestaat⁴³. Het gaat hier om het *différé*⁴⁴ van de rekening, met andere woorden; alle schuldvorderingen die, zoals blijkt uit hun aard, tot de rekeningverhouding behoren, maar die niet op het *disponible* kunnen worden opgenomen omdat zij nog niet beantwoorden aan de voorwaarden van zekerheid, opeisbaarheid en liquiditeit. De rechtsliteratuur vereist de vervulling van deze voorwaarden opdat de schuldvordering in de rekening kan worden opgenomen⁴⁵. De nieuwe verrichtingen daarentegen, ontstaan na het leggen van het beslag, kunnen nooit het rekeningsaldo wijzigen. De beslagen schuldenaar kan over deze tegoeden beschikken, evenzo wanneer er wordt gestipuleerd dat het beslag betrekking heeft op alles wat de bank aan de beslagen schuldenaar verschuldigd is of zal zijn⁴⁶. Telkens zal het onderscheid moeten worden gemaakt tussen enerzijds transacties die onder de lopende verrichtingen vallen, en anderzijds deze die als vers geld kunnen worden beschouwd⁴⁷. De interesten van de beslagen tegoeden worden niet beschouwd als vers geld en moeten derhalve worden geblokkeerd⁴⁸.

⁴² Wet van 14 juni 2004 betreffende de onvatbaarheid voor beslag en de onoverdraagbaarheid van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409bis en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek wanneer die bedragen op een zichtrekening gecrediteerd zijn, *B.S.* 2 juli 2004. De Wet van 14 juni 2004 werd opgeheven door de Wet van 27 december 2005 houdende diverse bepalingen, *B.S.* 30 december 2005. *Infra*, p. 20, nr. 55.

⁴³ G. DE LEVAL, "Saisies et droit commercial", *l.c.*, 291; E. DIRIX, "Beslag op een 'toekomstige' vordering", (noot onder Cass. 12 mei 1989), *R.W.* 1989-1990, 1348; E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 414; C. HOUSSA, *l.c.*, (1) 15; L. LANOYE, "Beslag onder derden op kwaliteits-/derdenrekening", *l.c.*, (105) 107; J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, 687; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 839; A.-M. STRANART, "La saisie-arrêt", *l.c.*, 128.

⁴⁴ Het bestaan van een *différé* houdt nauw verband met de zekerheidsfunctie van de rekening. De partijen vertrouwen erop dat alle wederzijdse schulden en schuldvorderingen die ontstaan in het raam van de relaties die aan de rekeningverhouding ten grondslag liggen, in deze rekeningverhouding worden opgenomen.

⁴⁵ E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 414; J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, 687-689.

⁴⁶ G. DE LEVAL, "Saisies et droit commercial", *l.c.*, 287; L. LANOYE, "Beslag onder derden op een (bank)rekening", *l.c.*, 284; J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, 683.

⁴⁷ L. LANOYE, "Knelpunten in verband met (bank)rekening, (euro)cheque en overschrijving", *l.c.*, 425.

⁴⁸ L. LANOYE, "Beslag onder derden op een (bank)rekening", *l.c.*, 284.

3.2.3.2. Analyse van enkele klassieke overschrijvingsopdrachten

Hieronder wordt voor enkele financiële verrichtingen geanalyseerd of, en tot wanneer, we te maken hebben met een lopende verrichting.

3.2.3.2.1. Algemeen

Een overschrijving is een verrichting waarbij een financiële instelling op verzoek van een rekeninghouder diens rekening met een bepaalde som debiteert, teneinde de overeenstemmende som op een andere rekening te crediteren⁴⁹. De overschrijvingsopdrachten geïntialiseerd na het tijdstip van het beslag, kunnen het voor beslag vatbare creditsaldo op geen enkele manier beïnvloeden⁵⁰. Bij de overschrijvingsopdrachten die werden geïntialiseerd voor de beslaglegging, is het moeilijker om vast te stellen of het al dan niet om een nieuwe verrichting gaat. De vraag naar het voor beslag vatbare creditsaldo staat los van de vraag naar het tijdstip van betaling⁵¹. Er dienen twee situaties te worden onderscheiden: in de eerste is de beslagene opdrachtgever van de overschrijving; in de tweede is de beslagene begunstigde van de overschrijvingsopdracht.

3.2.3.2.2. De beslagene is opdrachtgever van de overschrijving

Bij een beslag op het creditsaldo van de bankrekening van de opdrachtgever is men het eens dat het moment van debitering van de rekening van de opdrachtgever determinerend is. Op het ogenblik van de debitering verdwijnt het overgeschreven bedrag immers uit het vermogen van de opdrachtgever. Indien de inschrijving op het debet geschiedt voor de ontvangst van de akte van beslag, dan betreft het een lopende verrichting. De financiële instelling zal de opdracht dus verder afhandelen⁵².

3.2.3.2.3. De beslagene is begunstigde van de overschrijving

Een andere situatie doet zich voor wanneer het creditsaldo van de rekening van de begunstigde het voorwerp van het beslag uitmaakt. Hier wordt nagegaan wat de gevolgen zijn van een beslag dat plaatsvindt nadat de rekening van de opdrachtgever werd gedebiteerd, maar alvorens de rekening van de begunstigde werd gecrediteerd. Er wordt aangenomen dat het bedrag van de overschrijvingsopdracht moet worden opgenomen in het voor beslag vatbare creditsaldo, als de rekening van de begunstigde werd gecrediteerd vóór

⁴⁹ J. VAN RYN en J. HEENEN, *o.c.*, 321.

⁵⁰ G. SCHRANS en R. STEENNOT, *o.c.*, 330; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 843.

⁵¹ C. HERINCKX en T. LEONARD, *l.c.*, (31) 48-49; C. HOUSSA, *l.c.*, (1) 17; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *o.c.*, 331-332; R. STEENNOT, *o.c.*, 228-229.

⁵² C. HERINCKX en T. LEONARD, *l.c.*, (31) 49; C. HOUSSA, *l.c.*, (1) 17; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *o.c.*, 331; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 842.

ontvangst van het akte houdende derdenbeslag⁵³. De begunstigde zou op het tijdstip van de creditering een recht verwerven op het overgeschreven bedrag, op grond van de rekeningovereenkomst die hij met zijn bankier heeft gesloten⁵⁴.

3.2.3.4. Elektronische verrichtingen

Een transactie die elektronisch wordt geïnitieerd na het tijdstip van het beslag, blijft zonder invloed op het geblokkeerde rekeningsaldo⁵⁵. In de hypothese dat na ontvangst van het akte houdende derdenbeslag door de bank de beslagene met zijn bankkaart nog een betaling verricht bij een handelaar, dan is de financiële instelling, als emittent, gehouden tot betaling van die handelaar. Aan de andere kant kan de bank de rekening van de kaarthouder niet met het overeenstemmende bedrag debiteren⁵⁶. Precies om die reden is het aangewezen dat de financiële instelling onder dewelke beslag wordt gelegd dadelijk de bankkaart van haar beslagen cliënt blokkeert. Er doet zich geen probleem voor zo de rekening van de beslagen schuldenaar wordt gedebiteerd of gecrediteerd voorafgaand aan het beslag.

Zo de overschrijvingsopdracht voorafgaand aan het ogenblik van beslaglegging werd geïnitieerd via internet- of GSM-bankieren, *self-*, *phone-* of *home-banking* of een andere vorm van elektronisch bankieren, dan gelden dezelfde principes als bij een traditionele overschrijving. Het tijdstip van debitering van de rekening van de beslagen opdrachtgever of het tijdstip van creditering van de bankrekening van de beslagen begunstigde is doorslaggevend⁵⁷.

Bij verrichtingen met een bankkaart moet de situatie waarin een beslag gebeurt tussen het tijdstip waarop de kaart wordt gebruikt en het tijdstip van debitering of creditering nader worden onderzocht⁵⁸. Wanneer een schuldeiser beslag legt na het moment waarop zijn schuldenaar met een bankkaart een geldsom heeft afgehaald aan een automaat, maar vooraleer de rekening van de schuldenaar met de overeenstemmende som werd gedebiteerd, wordt dit als een lopende verrichting beschouwd. Een dergelijke transactie wordt gelijkgesteld met een afhaling aan het loket⁵⁹. De betalingen verricht bij een handelaar met een bankkaart vallen onder dezelfde voorwaarden als overschrijvingsopdrachten⁶⁰. Voor de betalingen doorgevoerd met een domiciliëriinsopdracht geldt wederom hetzelfde regime als datgene toegepast

⁵³ C. HOUSSA, *l.c.*, (1) 17; A.-M. STRANART, "La saisie-arrêt", *l.c.*, 132-133.

⁵⁴ A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 843.

⁵⁵ R. STEENNOT, *o.c.*, 227.

⁵⁶ *Ibid.*, 227.

⁵⁷ A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 843; C. HERINCKX en T. LEONARD, *l.c.*, (31) 55.

⁵⁸ F. GEORGES, *o.c.*, 576 et seq.; C. HERINCKX en T. LEONARD, *l.c.*, (31) 55.

⁵⁹ C. HERINCKX en T. LEONARD, *l.c.*, (31) 55; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 843.

⁶⁰ C. HERINCKX en T. LEONARD, *l.c.*, (31) 55; R. STEENNOT, *o.c.*, 228; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 843.

voor overschrijvingsopdrachten⁶¹. De betaling zal het saldo enkel beïnvloeden wanneer de rekening van de opdrachtgever werd gedebiteerd voorafgaand aan de ontvangst van de akte van beslag.

3.2.4. Eenheid van rekening en compensatie

3.2.4.1. Beding van eenheid van rekening

Veelal bepalen de algemene bankvoorwaarden dat er bij meervoudige rekeningen geopend op naam van eenzelfde persoon, een eenheid van rekening zal bestaan. Onder eenheid van rekening wordt verstaan dat elke afzonderlijke rekening slechts een boekhoudkundig onderdeel uitmaakt van een enkele ondeelbare rekening⁶². Bedingen van eenheid van rekening laten de bank toe de diverse saldi van de op naam van de beslagene geopende rekeningen te verrekenen⁶³.

De tegenwerpelijheid aan derden van dergelijk beding wordt algemeen aanvaard. Vereist is dat de bedongen eenheid aan de werkelijkheid beantwoordt⁶⁴. Het feit dat er verschillende interestvoeten gelden voor de diverse rekeningen, dat de saldi in verschillende munteenheden zijn uitgedrukt, of dat een van de rekeningen een depositorekening is en de andere een rekening courant is, doet geen afbreuk aan de toepassing van het beding⁶⁵. Er bestaat echter geen eenheid van rekening wanneer het statuut van de rekeningen zich onderscheidt door de data waarop de saldi opeisbaar zijn. De contracterende partijen geven stilzwijgend hun wil te kennen om aan iedere rekening een verschillende individualiteit toe te kennen⁶⁶. Bij een beslag onder derden vormt enkel het creditsaldo van een welbepaalde rekening het voorwerp van het beslag⁶⁷. Het beding van eenheid van rekening creëert slechts een weerlegbaar vermoeden; als één van de rekeningen een eigen juridisch karakter moet behouden, is het beding niet toepasbaar⁶⁸.

3.2.4.2. Compensatiebeding

⁶¹ R. STEENNOT, *o.c.*, 228.

⁶² J. BUYLE en O. POELMANS, "Insaisissabilité de l'ouverture de crédit. Unicité des comptes. Effets d'une saisie en compte courant", (noot onder Brussel 16 maart 1989), *J.T.* 1990, (290) 292; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 865; K. TROCH, "Bankdeposito's en bankrekeningen in beweging. Twee praktische case-studies: conventionele compensatie en filtrage-overeenkomsten" in B. TILLEMANS en B. DU LAING (eds.), *Recht en Onderneming 9: Bankcontracten*, Brugge, die Keure, 2004, 223.

⁶³ E. DIRIX en K. BROECKX, *l.c.*, (79) 144.

⁶⁴ Brussel 3 februari 1986, *T.B.H.* 1988, 702, noot M. GRÉGOIRE; Brussel 16 maart 1989, *J.T.* 1990, 288, noot J. BUYLE en O. POELMANS; E. DIRIX en K. BROECKX, *l.c.*, (79) 144-145; A.-M. STRANART, "Droit des saisies – La saisie-arrêt", *l.c.*, (17) 24; K. TROCH, *l.c.*, 227.

⁶⁵ Beslagr. Brussel 20 november 1997, *T.B.H.* 1998, 796, noot J. BUYLE en M. DELIERNEUX.

⁶⁶ Brussel 3 februari 1986, *T.B.H.* 1988, 702, noot M. GRÉGOIRE.

⁶⁷ Beslagr. Brussel 20 november 1997, *T.B.H.* 1998, 796, noot J. BUYLE en M. DELIERNEUX; C. HOUSSA, *l.c.*, (1) 37.

⁶⁸ J. BUYLE en O. POELMANS, *l.c.*, (290) 292; K. TROCH, *l.c.*, 227.

Het compensatiebeding bekleedt veelal een suppletieve functie. Indien het beding van eenheid van rekening door de rechter niet zou worden geaccepteerd, wordt een beroep gedaan op het compensatiebeding⁶⁹.

Krachtens artikel 1298 van het Burgerlijk Wetboek kan de beslagene zich op de schuldvergelijking niet beroepen ten nadele van de beslaglegger. De strikte toepassing van de wetbepaling leidt tot de uitsluiting van compensatie in de rekening tussen de bank en haar cliënt na het beslag. Een uitzondering op het compensatieverbod van artikel 1298 van het Burgerlijk Wetboek is voorzien bij een werkelijke band van verknoctheid tussen de wederzijdse schulden en schuldvorderingen in de rekeningverhouding tussen de bank en haar cliënt⁷⁰. Deze band mag niet voortvloeien uit een conventionele verruiming van het compensatierecht⁷¹.

De toestand wordt beoogd waarbij compensatie geschiedt van schulden en schuldvorderingen die betrekking hebben op een enkele rekening. De schuldvorderingen die zijn ontstaan vóór het beslag, maar slechts opeisbaar, zeker en vaststaand werden na het beslag, zouden kunnen worden gecompenseerd⁷². Het is mogelijk dat de vordering van de bank op haar cliënt ontstaat nadat zij de akte van beslag heeft ontvangen⁷³. Er bestaat geen discussie dat de tegenboeking ook na het beslag mogelijk blijft⁷⁴.

Omtrent de tegenwerpelijkheid van compensatiebedingen bestaat geen eensgezindheid⁷⁵. Volgens sommigen is een compensatiebeding niet tegenwerpelijk aan derden⁷⁶. De tegenwerpelijkheid van een dergelijke

⁶⁹ E. DIRIX en K. BROECKX, *l.c.*, (79) 144.

⁷⁰ Brussel 28 april 1983, *Pas.* 1983, II, 87; G. DE LEVAL, *o.c.*, 637; J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, 688.

⁷¹ Kh. Luik 14 oktober 1987, *T.B.H.* 1988, 727, noot; G. DE LEVAL, *o.c.*, 637-638.

⁷² J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, 689.

⁷³ Een mooi voorbeeld is de vordering tot tegenboeking na verdiscontering van wisselbrieven en creditering onder voorbehoud van de goede afloop bij cheques.

⁷⁴ J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, 689.

⁷⁵ Recentelijk werd de tegenwerpelijkheid van compensatiebedingen na samenloop ook door de wetgever erkend. De mogelijkheden om conventioneel tot compensatie over te gaan werden immers veralgemeend door de Wet betreffende de financiële zekerheden (Wet van 15 december 2004 betreffende financiële zekerheden en houdende diverse fiscale bepalingen inzake zakelijke-zekerheidsovereenkomsten en leningen met betrekking tot financiële instrumenten, *B.S.* 1 februari 2005). Deze wet is het resultaat van de omzetting van een Europese richtlijn (Richtlijn 2002/47/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 juni 2002 betreffende financiëlezekerheidsovereenkomsten, *P.B. L.* 27 juni 2002, afl. 168, 43-) en is vooral van betekenis voor het insolventierecht. De wet laat toe dat partijen een zogeheten "nettingovereenkomst" sluiten. Dit is een overeenkomst tot schuldvernieuwing of bilaterale of multilaterale schuldvergelijking (artikel 3, 4° Wet betreffende de financiële zekerheden). Artikel 14 van de Wet betreffende de financiële zekerheden voorziet een algemene afwijking op artikel 1298 van het Burgerlijk Wetboek door nettingovereenkomsten in het geval van beslag (of elke andere vorm van samenloop) aan de schuldeisers tegenwerpelijk te verklaren. De enige voorwaarde die wordt gesteld is dat de schulden en schuldvorderingen waarop de schuldvergelijking moet worden toegepast, dienen te bestaan op het ogenblik waarop het beslag plaatsvindt, ongeacht de datum van hun opeisbaarheid, hun doel of de valuta waarin zij zijn uitgedrukt. Voortaan is er dus geen discussie meer mogelijk over de al dan niet tegenwerpelijkheid van compensatiebedingen aan de beslagleggende schuldeiser. Het bewijs inzake connexiteit van de wederzijdse schulden en schuldvorderingen hoeft daarbij niet langer te worden geleverd.

⁷⁶ Brussel 3 februari 1986, *T.B.H.* 1988, 702; G. DE LEVAL, *o.c.*, 638.

clausule aanvaarden, zou immers neerkomen op het miskennen van de gelijkheid tussen de schuldeisers door een niet-wettelijk voorrecht in het leven te roepen, en verloochent aldus het beginsel *pas de privilège sans text*⁷⁷. De verknochtheid en de ondeelbaarheid die door het compensatiebeding worden gecreëerd, zijn fictief en artificieel⁷⁸. Een ander argument om de tegenwerpelijheid van het compensatiebeding te betwisten is dat het compensatiebeding pas uitwerking kan hebben bij de afsluiting van de rekeningen. Een beslag maakt geen einde aan de rekeningsovereenkomst⁷⁹. Anderen erkennen wel de tegenwerpelijheid van compensatiebedingen na samenloop, op voorwaarde dat deze bedingen geen kunstmatige samenhang doen ontstaan tussen de wederzijdse schuldvorderingen. Deze strekking steunt op de leer van de wilsautonomie en de externe werking van tussen partijen geldig gesloten overeenkomsten⁸⁰. Contractanten zijn vrij te bedingen dat de tussen hen bestaande schuldvorderingen in de toekomst zullen worden gecompenseerd. Hierdoor wordt geen afbreuk gedaan aan de verworven rechten van derden⁸¹.

3.2.4.3. Gevolgen van bedingen van eenheid van rekening en compensatiebedingen

Wat zijn nu de gevolgen van dergelijke bedingen bij een beslag onder derden? Er zijn verschillende situaties denkbaar⁸². Vooreerst de situatie waarin het beslag alle rekeningen van de cliënt bij eenzelfde financiële instelling viseert. In dergelijk geval treft het beslag enkel het creditsaldo verkregen na de toepassing van de compensatie. In een tweede situatie wordt het beslag tot een van die rekeningen beperkt. In die hypothese wordt het beslag zonder voorwerp zodra er een debetstand is bij het saldo van de door het beslag getroffen rekening of het saldo resulterend uit de compensatie. De financiële instelling zal dan niets blokkeren. Bij afwezigheid van een debetsaldo zal het kleinste creditsaldo worden geblokkeerd. Het creditsaldo van de bankrekening waarop beslag wordt gelegd, zal worden geblokkeerd, indien dit saldo het creditsaldo voortvloeiend uit compensatie niet overtreft. Omgekeerd zal het creditsaldo verkregen door compensatie worden geblokkeerd, indien dat saldo kleiner is dan het creditsaldo van de door het beslag getroffen rekening.

3.2.5. Rekening op naam van meerdere titularissen

⁷⁷ Cass. 17 oktober 1996, *Bank Fin.* 1997, 114, noot I. PEETERS en *R.W.* 1996-97, 1395, noot M. STORME.

⁷⁸ G. DE LEVAL, *o.c.*, 638-639; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 869.

⁷⁹ J. BUYLE en O. POELMANS, *l.c.*, (290) 293.

⁸⁰ Bergen 20 december 1988, *Bank Fin.* 1989, 487, noot; Beslagr. Brussel 20 november 1997, *T.B.H.* 1998, 796, noot J. BUYLE en M. DELIERNEUX; E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 418; E. DIRIX en K. BROECKX, *l.c.*, (79) 144; K. TROCH, *l.c.*, 226.

⁸¹ E. DIRIX en S. KORTMANN, "Compensatie en concursus creditorum", *T.P.R.* 1989, (1657) 1675-76.

⁸² K. TROCH, *l.c.*, 245-249.

Het openen van een rekening op naam van meerdere personen kan gebeuren naar aanleiding van verschillende gebeurtenissen, zoals bijvoorbeeld een huwelijk, een onverdeeldheid of vruchtgebruik. In beginsel kan die rekening maar functioneren door de handtekening van alle titularissen. In de praktijk wordt meestal met wederzijdse volmachten gewerkt⁸³. Aan te stippen valt dat soms in het voordeel van de bankier een passieve solidariteit wordt bedongen, hetgeen impliceert dat elke titularis kan worden aangesproken tot betaling van het gehele debetsaldo⁸⁴. Een bijzonder type van meervoudige rekening is de gezamenlijke rekening of *compte joint*. Deze rekening wordt gekarakteriseerd door de actieve solidariteit tussen de rekeninghouders, zodat elke co-titularis bevoegd is om het creditsaldo op te eisen⁸⁵.

Het beslag kan principieel slechts worden gelegd op het gedeelte van het creditsaldo dat de beslagen schuldenaar toebehoort. In de praktijk zal de bank die wordt geconfronteerd met een beslag op een dergelijke rekening, alle tegoeden onbeschikbaar maken en het volledige creditsaldo vermelden in haar verklaring van derde-beslagene⁸⁶. De bank kent namelijk de interne deelgerechtigheid van de rekeninghouders niet. Opgemerkt moet worden dat de niet-beslagen co-titularissen de gedeeltelijke opheffing van het beslag kunnen vragen, mits ze het bewijs leveren van hun aandeel in het rekeningtegoed⁸⁷. Aangewezen is dat de bankier bij de opening van dergelijke rekening, de aandacht van de rekeninghouders vestigt op de mogelijke gevaren van beslag⁸⁸. Indien de bank op de hoogte zou zijn van de interne deelgerechtigheid, dan treft het beslag enkel het tegoed dat aan de beslagen schuldenaar toebehoort⁸⁹. Er moet geen onderscheid worden gemaakt tussen de gezamenlijke en de meervoudige rekening. Ook wanneer het geen gezamenlijke rekening betreft, dient de bank zich niet in te laten met de interne verhouding tussen de rekeninghouders, ongeacht of een bewarend dan wel een uitvoerend beslag wordt gelegd⁹⁰. Het is belangrijk om te weten dat het bestaan van een actieve hoofdelijkheid tussen de rekeningtitularissen een invloed heeft op hun positie na beslag. Er wordt aangenomen dat de aanspraken van de schuldeisers van de rekeninghouders worden bepaald door

⁸³ A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 823.

⁸⁴ *Ibid.*, 823; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *o.c.*, 214.

⁸⁵ Artikel 1197 B.W.; G. DE LEVAL, *o.c.*, 626; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 823.

⁸⁶ Brussel 21 mei 1975, *R.W.* 1975-76, 1772; Brussel 3 april 1996, *T.B.B.R.* 1996, noot B. DE VUYST; E. DIRIX, *l.c.*, (43) 49; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 823. Omwille van haar professionele discretieplicht zal de bank de namen van de co-titularissen in haar verklaring niet meedelen. De bank zal enkel melding maken van de aard van de rekening.

⁸⁷ E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 415; L. LANOYE, "Knelpunten in verband met (bank)rekening, (euro)cheque en overschrijving", *l.c.*, (409) 421; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *o.c.*, 245.

⁸⁸ C. HOUSSA, *l.c.*, 26; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 823.

⁸⁹ E. DIRIX, "Beslag op een gezamenlijke rekening", (noot onder Brussel 3 april 1996), *R.W.* 1996-97, 228; G. SCHRANS en R. STEENNOT, *o.c.*, 245.

⁹⁰ Brussel 3 april 1996, *R.W.* 1996-97, 227, noot E. DIRIX.

de deelgerechtigheid. De hoofdelijkheid geldt enkel in de relatie tussen de financiële instelling en haar schuldeisers of rekeninghouders⁹¹.

4. BESLAGPROCEDURE

Aangezien er geen specifieke reglementering bestaat voor het beslag onder derden op een bankrekening, zal de gemeenrechtelijke regeling van toepassing zijn zoals vervat in het Gerechtelijk Wetboek⁹². De schuldeiser kan hetzij bewarend, hetzij uitvoerend beslag onder derden leggen.

Bewarend beslag kan bij gerechtsdeurwaardersexploot gebeuren, op grond van een authentieke of onderhandse akte⁹³. Wanneer er geen titel voorhanden is, moet de beslagrechter machtiging geven tot het leggen van derdenbeslag⁹⁴. De beslagrechter te Luik oordeelde in een beschikking van 6 februari 1989 dat een beslagrechter bij de beoordeling van de opportuniteit van een derdenbeslag op een bankrekening niet enkel rekening moet houden met het belang van de schuldeiser om betaald te worden, maar ook met de geldmiddelen van de schuldenaar en de gevolgen van het beslag⁹⁵. Bij uitvoerend beslag wordt een uitvoerbare titel vereist.

Zodra de bank het akte houdende derdenbeslag ontvangt, mag de bank de sommen die het voorwerp zijn van het beslag niet meer uit handen geven⁹⁶. Deze verplichting wordt op drievoudige wijze gesanctioneerd. Vooreerst riskeert de bank tot gewoon schuldenaar te worden verklaard voor de oorzaken van het beslag⁹⁷. De bank zou eveneens strafrechtelijk kunnen worden

⁹¹ E. DIRIX, "Beslag op een gezamenlijke rekening", (noot onder Brussel 3 april 1996), *R.W.* 1996-97, 228-229; A.-M. STRANART, O. CLEVENBERGH en G. BLOCK, *l.c.*, 823-824.

⁹² G. DE LEVAL, *o.c.*, 613.

⁹³ Artikel 1445 Ger. W.

⁹⁴ Artikel 1447 Ger. W.

⁹⁵ Beslagr. Luik 6 februari 1989, *Pas.* 1989, III, 82.

⁹⁶ Artikel 1451 Ger. W.; Cass. 14 mei 1999, *P.&B.* 2000, 128, noot P. VANLERSBERGHE en *R.W.* 1999-00, 1338, noot M. STORME. De derde-beslagene kan slechts schuldenaar worden verklaard van de oorzaken van het beslag wanneer hij de sommen of zaken die het voorwerp zijn van het beslag uit handen geeft nadat hij reeds kennis had of diende te hebben van de akte van beslag onder derden.

Er gelden enkele specifieke vormen in fiscale zaken, zoals daar bijvoorbeeld zijn artikel 164 van het Koninklijk Besluit van 27 augustus 1993 tot uitvoering van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (*B.S.* 13 september 1993). Overeenkomstig artikel 164, § 1 van het Koninklijk Besluit kan de bevoegde ontvanger, bij een ter post aangetekende brief, uitvoerend beslag onder derden leggen op de aan een belastingschuldige verschuldigde of toebehorende sommen en zaken, tot beloop van het bedrag, geheel of gedeeltelijk, dat door deze laatste verschuldigd is uit hoofde van belastingen, voorheffingen, belastingverhogingen, nalatigheidsinteressen, boeten en kosten van vervolging of tenuitvoerlegging. Het beslag wordt eveneens bij een ter post aangetekende brief aan de belastingschuldige aangezegd. Dit beslag heeft uitwerking vanaf de overhandiging van het stuk aan de geadresseerde. Er wordt in een sterk vereenvoudigde wijze van derdenbeslag voorzien. Het volstaat dat de administratie een aangetekende brief schrijft naar de derde-beslagene, die hierop zijn verklaring dient te doen.

⁹⁷ Cass. 16 februari 1984, *Arr. Cass.* 1983-84, 750; Cass. 3 december 1990, *Arr. Cass.* 1990-91, 365; Cass. 11 april 1997, *Arr. Cass.* 1997, 435 en *Pas.* 1997, I, 450; Cass. 14 mei 1999, *Arr. Cass.*

gesanctioneerd wegens de bedrieglijke vernieling of het laten verdwijnen van in beslag genomen goederen⁹⁸. Ten slotte kan een eventuele schadevergoeding worden opgelegd⁹⁹.

Naast het afgifteverbod is de bank verplicht om binnen de vijftien dagen na het beslag een verklaring op te stellen van de sommen die het voorwerp vormen van het beslag¹⁰⁰. Dit wordt de verklaring van derde-beslagene genoemd. Artikel 1452 van het Gerechtelijk Wetboek stipuleert dat deze verklaring met betrekking tot bewarend derdenbeslag nauwkeurig gewag moet maken van alle dienstige gegevens voor de vaststelling van de rechten van de partijen¹⁰¹. Opgemerkt moet worden dat er in België geen bankgeheim geldt, enkel een discretieplicht. De discretieplicht kan de verplichting van een precieze verklaring van derde-beslagene echter niet aan banden leggen. Het artikel 1452 van het Gerechtelijk Wetboek somt een aantal punten op die in de verklaring moeten worden vermeld¹⁰². Vooreerst kunnen de oorzaken en het bedrag van de schuld worden medegedeeld samen met de dag van haar opeisbaarheid en, in voorkomend geval, haar modaliteiten. Voorts kan de verklaring de bevestiging van de derde-beslagene omvatten dat hij niet of niet meer de schuldenaar is van de beslagene¹⁰³. Het is belangrijk dat de financiële instelling eveneens melding maakt van de beslagnemingen onder derden die haar reeds bekend zijn. Indien de bank de verklaring van derde-beslagene niet binnen de wettelijke termijn of niet nauwkeurig heeft opgesteld, dan kan de bank geheel of gedeeltelijk schuldenaar worden verklaard van de oorzaken en kosten van het beslag¹⁰⁴. Daarnaast blijft krachtens artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek de verplichting tot vergoeding van de geleden schade bestaan. De verklaring van de derde-beslagene wordt verzonden per aangetekende brief of afgegeven tegen ontvangstbewijs aan de beslaglegger of de gerechtsdeurwaarder die voor hem is opgetreden, en tevens aan de beslagen schuldenaar¹⁰⁵. Artikel 1454 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de derde-beslagene schuldeiser is van de beslaglegger voor de kosten van de verklaring.

Mochten de bezittingen waarvan de bank of de derde-beslagene schuldenaar is, vermeerderen voor de opheffing van het beslag, dan moet de bank daarvan kennis geven aan de beslaglegger en aan de beslagen schuldenaar als zij

1999, 668 en *R.W.* 1999-00, 1338, noot M. STORME; Cass. 18 juni 1999, *Arr. Cass.* 1999, 888 en *R.W.* 2000-01, 161, noot G. VAN HAEGENBORGH; E. DIRIX, "De aard van de schuldenaarsverklaring bij derdenbeslag", *R.W.* 1989-90, 1020-1023.

⁹⁸ Artikel 507 Sw.

⁹⁹ Artikel 1382 B.W.

¹⁰⁰ Cass. 14 mei 1999, *Arr. Cass.* 1999, 668 en *R.W.* 1999-00, 1338, noot M. STORME; E. DIRIX en K. BROECKX, *l.c.*, (79) 146 et seq.; L. LANOYE, "Beslag onder derden op kwaliteits-/derdenrekeningen", *l.c.*, (105) 113.

¹⁰¹ Brussel 24 juni 1980, *J.T.* 1980, 692.

¹⁰² J. NELISSEN GRADE, *l.c.*, 686.

¹⁰³ Cass. 27 december 1984, *R.W.* 1985-86, 1722; E. DIRIX en K. BROECKX, *l.c.*, (79) 147.

¹⁰⁴ Artikel 1456, eerste lid Ger. W.; Antwerpen 4 februari 2004, *NjW* 2005, 49; E. DIRIX en K. BROECKX, *l.c.*, (79) 147.

¹⁰⁵ Artikel 1453 Ger. W.

daarom verzoeken¹⁰⁶. De vorm waarin dit dient te gebeuren, is dezelfde als voor de eerste verklaring, tenzij de vermeerdering in de eerste verklaring reeds is voorzien¹⁰⁷. De verplichting tot het overgaan van een bijkomende verklaring heeft geenszins betrekking op de nieuwe tegoeden die na het beslag bij de oorspronkelijke tegoeden worden gevoegd. Deze nieuwe tegoeden zijn niet getroffen door het beslag; bijgevolg slaat het beslag niet op het vers geld.

5. (ON)BESLAGBAARHEID VAN BEPAALDE BEDRAGEN GESTORT OP EEN ZICHTREKENING

5.1. PROBLEMATIEK

De artikelen 1409, 1409*bis* en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek behelzen de beperkingen en de uitsluitingen op de beslagbaarheid van sommige inkomsten: lonen, vervangingsinkomens, sociale uitkeringen en alimentatiegelden. Onder een bepaalde grens zijn loon en vervangingsinkomsten in het geheel niet vatbaar voor beslag. Enige tijd geleden was het zo dat de wettelijke bescherming wegviel zodra deze bedragen op een zichtrekening werden gestort¹⁰⁸. Het is opmerkelijk dat de wettelijke bescherming enkel gold voor de bedragen die nog verschuldigd waren, anders gezegd, de bedragen die nog niet uitbetaald waren¹⁰⁹. Dit gegeven leidde tot bizarre situaties. Wanneer een schuldeiser bijvoorbeeld beslag legde op het loon bij de werkgever van zijn schuldenaar, kon slechts een deel in beslag worden genomen. Indien de schuldeiser daarentegen wachtte totdat het loon op de bankrekening van de schuldenaar was gecrediteerd, mocht hij het geheel in beslag nemen¹¹⁰. De volgende argumenten werden ingeroepen om de bedragen niet meer te beschermen zodra ze op de zichtrekening waren gecrediteerd. Vooreerst vervalt door het quasi-novatoir effect van een geldstorting de oorspronkelijke vordering van de rekeninghouder op zijn schuldenaar, de werkgever of uitbetalende instelling, en wordt de oorspronkelijke vordering vervangen door een nieuwe vordering, namelijk de vordering van de rekeninghouder op zijn bankier¹¹¹. Vervolgens werd aangevoerd dat de beschermde bedragen niet te

¹⁰⁶ Artikel 1455 Ger. W.

¹⁰⁷ Artikel 1455 Ger. W.

¹⁰⁸ Beslagr. Antwerpen, 24 februari 2003, P.&B. 2003, 305 ; E. DIRIX en K. BROECKX, *o.c.*, 418; F. GEORGES, "Saisie-arrêt: réformes et jurisprudence récentes" in G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, *Saisies et astreinte*, Luik, Université de Liège, 2003, 111 ; F. HUISMAN en M. TROCLET, "La rémunération: saisie et cession", *J.T.T.* 1983, (41) 50.

¹⁰⁹ A.-M. STRANART, "La saisie-arrêt" in A. FETTWEIS en E. GUTT (eds.), *Les voies conservatoires et d'exécution – Bilan et perspectives*, Brussel, Jeune Barreau, 1982, 134.

¹¹⁰ *Parl. St.* Kamer 2003-04, 51-639/6, 4; B. CAUWENBERGHS en M. DAUPHIN, "Wetten houdende diverse bepalingen [van 20 juli 2005]", *SOCWEG* 2005, afl. 15, (2) 3.

¹¹¹ Beslagr. Brussel 24 mei 1982, *Soc. Kron.* 1983, 310; I. BATAILLE en D. COECKELBERGH, "Beslag op niet of slechts gedeeltelijk voor beslag vatbare bedragen die het voorwerp uitmaken van een creditering op een bank- of postrekening", (noot onder Antwerpen 8 maart 1984), *R.W.* 1984-85, (615) 616; J. BOUSSINGAULT, "Beslag op en overdracht van het loon", *Or.* 1980,

achterhalen zijn nadat ze vermengd zijn met niet-beschermde gelden¹¹². Tot slot wordt ook het argument aangehaald dat de beperkingen en uitsluitingen op de mogelijkheid tot beslag een uitzondering vormen op de artikelen 7 en 8 van de Hypotheekwet¹¹³. Het gaat hier om een grondbeginsel van ons recht dat bepaalt dat elke schuldeiser het recht heeft om een gedwongen tenuitvoerlegging uit te oefenen op een bestanddeel van het vermogen van de schuldenaar, van wie alle goederen tot waarborg van zijn schulden strekken.

Los van deze leer waren er rechtsgeleerden die een heel andere mening waren toegedaan en daarin werden gesteund door een deel van de rechtspraak¹¹⁴. Deze strekking betoogde dat de artikelen 1409 en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek geenszins de schuldvordering betreffen, maar de geldsom als dusdanig. In de aangehaalde artikelen wordt nergens melding gemaakt van schuldvorderingen, maar wel van inkomsten, bedragen en uitkeringen¹¹⁵. Op basis hiervan redeneerde deze strekking dat er geen reden was om de bescherming van de artikelen 1409 en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek te ontnemen gedurende de periode dat de gestorte sommen identificeerbaar waren, of wanneer de rekening enkel door beschermde bedragen werd gespijst¹¹⁶. De strekking onderstreepte dat de onbeslagbaarheid dient te worden bewaard om de reden dat het in de lijn van de bedoeling van de wetgever lag¹¹⁷.

Er moet worden beklemtoond dat de regeling tot vóór 1 januari 2007 maar weinig oog had voor het humane aspect bij een beslag. Daar wringt nu precies het schoentje. Zo werd niet eens een gedeelte van het loon gevrijwaard van inbeslagname of overdracht wanneer het eenmaal op de bankrekening was gestort. Het probleem situeerde zich enerzijds bij het beslag van de beschermde inkomsten, en anderzijds bij de vrees voor schuldvergelijking¹¹⁸.

(173) 178; B. CAUWENBERGHS en M. DAUPHIN, *l.c.*, (2) 3; M. DAUPHIN, "Loonbeslag en -overdracht: bescherming van bedragen die op een bankrekening worden gestort", *SOCWEG* 2006, afl. 8, (17) 17.

¹¹² M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 17; B. GAYSE, "Beslagactualia 2003-2004", *Waarvan Akte* 2004, afl. 5, (21) 23; C. HERINCKX en T. LEONARD, *l.c.*, (31) 64-67; C. HOUSSA, *l.c.*, (1) 5-6; A.-M. STRANART, "La saisie-arrêt", *l.c.*, 134. X., "Uitbetaling loon op zichtrekening: bijzondere code vermelden", *Balans* 2004, afl. 508, 1.

¹¹³ De uitzonderingen op de artikelen 7 en 8 van de Hypotheekwet dienen beperkend te worden geïnterpreteerd. I. BATAILLE en D. COECKELBERGH, *l.c.*, (616) 617.

¹¹⁴ Beslagr. Brussel 13 januari 1978, *J.T.T.* 1978, 206; Beslagr. Luik 6 mei 1981, *Jur. Liège* 1981, 381; Beslagr. Antwerpen 8 maart 1984, *R.W.* 1984-85, 615, noot I. BATAILLE en D. COECKELBERGH; Beslagr. Antwerpen 5 december 1988, *R.W.* 1988-89, 824; I. BATAILLE en D. COECKELBERGH, *l.c.*, (616) 617-618; M. HENRARD, "La protection de la rémunération", *J.T.T.* 1978, (312) 313; F. HUISMAN en M. TROCLET, *l.c.*, (41) 50; F. TOP, "Loonbeslag, loondelegatie en loonoverdracht: problemen bij de evenredige verdeling", *T.P.R.* 1983, (363) 369; A. WILLEMS, "Saisissabilité d'un compte bancaire ou postal alimenté par des salaires ou des pensions", *Soc. Kron.* 1983, (273) 281.

¹¹⁵ I. BATAILLE en D. COECKELBERGH, *l.c.*, (616) 618; F. TOP, *l.c.*, (363) 369.

¹¹⁶ I. BATAILLE en D. COECKELBERGH, *l.c.*, (616) 617-618.

¹¹⁷ F. HUISMAN en M. TROCLET, *l.c.*, (41) 50.

¹¹⁸ Hoewel een schuldeiser geen beslag mag leggen op sommen die worden gerekend tot het voor niet voor beslag vatbaar minimum, verhindert niets hem een beroep te doen op schuldvergelijkingmechanismen. Ofschoon dergelijke mechanismen niet kunnen worden

Dit leidde ertoe dat een aantal mensen met schulden beslisten om hun bankrekening af te sluiten, of om geen bankrekening meer te openen, met alle onveiligheidsrisico's van dien¹¹⁹. Het gevolg was dat mensen met schulden haast noodgedwongen moesten terugrijpen naar de spreekwoordelijke kous. De Raad voor het Verbruik klaagde deze toestand aan in zijn advies van 28 maart 2002¹²⁰. De Raad preciseerde dat deze situatie in feite neerkwam op bancaire uitsluiting, meer zelfs, dat de wetgever dit bovendien in de hand werkte¹²¹. De Wet van 14 juni 2004¹²² en de Wet van 24 maart 2003 tot instelling van een Basisbankdienst¹²³ zijn belangrijke stappen voorwaarts in het streven naar een humaan beslagrecht¹²⁴. Door de invoering van deze wetten kan iedereen, ook personen met een laag inkomen, over een bankrekening beschikken zonder te moeten vrezen voor een verlies aan beslagbescherming¹²⁵.

Geheel innoverend was het idee om te voorkomen dat de schuldenaar volledig zonder inkomen zou vallen door de aanspraken van de schuldeisers, niet. Met

gelijkgesteld met beslag, is het economisch resultaat hetzelfde. Dit probleem is fundamenteel in de situatie waarin de bank schuldeiser is van de in gebreke blijvende debiteur, haar cliënt, en debiteur is van diezelfde cliënt omdat die op zijn rekening over een bepaald bedrag beschikt of op diezelfde rekening een aantal betalingen ontvangt. Het is betreuenswaardig dat de uiteindelijke wet van 14 juni 2004 geen regeling bevat omtrent de schuldvergelijking. Bijgevolg is de discussie rond schuldvergelijking nog niet opgehelderd. In het oorspronkelijke wetsontwerp was het evenwel de bedoeling om de compensatie te beteugelen die banken aanwenden wanneer zij tevens schuldeiser zijn van de rekeninghouder.

¹¹⁹ Y. THIERY, "De basis-bankdienst: redder in nood?", *D.C.C.R.* 2004, afl. 62, (3) 3; H. SWENNEN, "De basis-bankdienst en de bescherming van tegoed op rekening", *Bank Fin.* 2004, (259) 260 en 273 et seq.

Een belangrijk instrument in de strijd tegen overmatige schulden is de collectieve schuldenregeling.

¹²⁰ Advies Raad voor het Verbruik van 28 maart 2002, nr. 261, 5 en 15. Online consulteerbaar op: <http://mineco.fgov.be>.

¹²¹ M. DE THEIJE, "De Wet van 14 juni 2004 betreffende de onbeslagbare en onoverdraagbare tegoeden op zichtrekening", *R.W.* 2004-2005, (721) 721; B. GAYSE, *l.c.*, (21) 23. Y. THIERY, *l.c.*, 3; H. SWENNEN, *l.c.*, (259) 260 en 273 et seq.

¹²² Wet van 14 juni 2004 betreffende de onvatbaarheid voor beslag en de onoverdraagbaarheid van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409bis en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek wanneer die bedragen op een zichtrekening gecrediteerd zijn, *B.S.* 2 juli 2004.

¹²³ Wet van 24 maart 2003 tot instelling van een Basisbankdienst, *B.S.* 15 mei 2003.

¹²⁴ Een eerste stap in de juiste richting was op 15 juni 2001. Toen werd een wetsvoorstel ingediend door de senatoren P. MAHOUX en F. POTY betreffende de instelling van de sociale bankrekening en de onvatbaarheid voor beslag van de bedragen gestort op die rekening. Deze senatoren zagen heil in de invoering van een individuele sociale rekening met een specifieke nummering voor de identificatie van de beschermde bedragen. De Raad voor het Verbruik gaf in zijn advies de bemerking dat dit talrijke nadelen met zich bracht. Er zouden problemen rijzen in verband met de afbakening van doelgroep, de noodzakelijkheid van een voorafgaande opening van een rekening, en de noodzaak van twee rekeningen: de gewone en de sociale rekening. De Raad voor het Verbruik was voorstander van een regeling die toepasbaar was op alle rekeningen. Hun idee kan worden verwezenlijkt door de toekenning van codes aan de beschermde bedragen die op een bankrekening werden gecrediteerd. Derhalve kon de herkomst van de gelden steeds worden opgespoord. Advies Raad voor het Verbruik van 4 december 2002, nr. 280, 6. Online consulteerbaar op: <http://mineco.fgov.be>. B. GAYSE, *l.c.*, (21) 23-24; F. GEORGES, *o.c.*, 389 et seq.

¹²⁵ M. DE THEIJE, *l.c.*, (721) 721-722.

het decreet van 11 september 2002 vaardigde Frankrijk al een regeling uit waardoor de titularis van een bankrekening aan de derde-beslagene de onmiddellijke terbeschikkingstelling kon verzoeken van een som, binnen de perken van het creditsaldo, uit hoofde van levensonderhoud. Op die manier kwam Frankrijk tegemoet aan de personen die door de mazen van het welvaartsnet vallen. Deze som mocht hoogstens gelijk zijn aan de minimale maandelijkse werkloosheidsuitkering¹²⁶.

De Wet van 14 juni 2004 had tot doel tegemoet te komen aan de problematiek van inbeslagname van de wettelijke beschermde bedragen zodra die op de zichtrekening zijn gestort. De artikelen 1411*bis*, *ter* en *quater* werden aan het Gerechtelijk Wetboek toegevoegd¹²⁷. Voortaan zullen de beperkingen en uitsluitingen voorzien in de artikelen 1409, 1409*bis* en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek eveneens toepassing vinden als de bedragen bedoeld in die artikelen op een zichtrekening worden gestort¹²⁸. De nieuwe regeling kadert in het recht op een basisbankdienst. Het recht op een basisbankdienst verleent aan consumenten in België het recht om tegen een verlaagd forfaitair tarief een zichtrekening te openen en via die rekening de basisverrichtingen uit te voeren¹²⁹. Het is evident dat de bescherming geboden in de Wet van 14 juni 2004 niet slechts voor de basisbankdienst geldt, maar ook voor gewone zichtrekeningen. Een andere oplossing zou in strijd zijn met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel¹³⁰. De Wet van 14 juni 2004 geldt bovendien voor alle rekeninghouders, inclusief handelaars, dit in tegenstelling tot de Wet van 24 maart 2003 tot instelling van een Basisbankdienst, waarvan het toepassingsgebied beperkter is.

Oorspronkelijk was bepaald dat de Wet van 14 juni 2004 op 1 juli 2005 in werking zou treden¹³¹. Wegens praktische moeilijkheden bij de uitvoering werd de datum van inwerkingtreding uitgesteld¹³². De Wet van 20 juli 2005¹³³ bepaalde dat de Koning de datum van inwerkingtreding vaststelt met als deadline 1 januari 2007. Even later, op 27 december 2005, werd de Wet van 14 juni 2004 opgeheven en kwamen er wijzigingen aan de relevante

¹²⁶ Décret n° 2002-1150 du 11 septembre 2002 instituant un dispositif d'accès urgent aux sommes à caractère alimentaire figurant sur un compte saisi et modifiant le décret n° 92-755 du 31 juillet 1992, *J.O.* 13 september 2002.

¹²⁷ Wet van 14 juni 2004 betreffende de onvatbaarheid voor beslag en de onoverdraagbaarheid van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409*bis* en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek wanneer die bedragen op een zichtrekening gecrediteerd zijn, *B.S.* 2 juli 2004.

¹²⁸ Artikel 2 Wet van 14 juni 2004 betreffende de onvatbaarheid voor beslag en de onoverdraagbaarheid van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409*bis* en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek wanneer die bedragen op een zichtrekening gecrediteerd zijn, *B.S.* 2 juli 2004.

¹²⁹ Y. THIERY, *l.c.*, 3.

¹³⁰ Advies Raad voor het Verbruik van 28 maart 2002, nr. 261.

¹³¹ B. CAUWENBERGHS en M. DAUPHIN, *l.c.*, (2) 3.

¹³² B. CAUWENBERGHS en M. DAUPHIN, *l.c.*, (2) 3; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17)-18; M. DE THEIJE, "Onbeslagbare en onoverdraagbare bedragen op zichtrekening", *R.W.* 2005-06, (1597) 1597; G. VAN WOLVELAER, "Nieuwigheden inzake kinderbijslag", *SOCWEG* 2006, afl. 9, (8) 8.

¹³³ Wet van 20 juli 2005 houdende diverse bepalingen, *B.S.* 29 juli 2005.

bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek. Het koninklijk besluit van 4 juli 2006 bepaalde dat de artikelen 4 tot 8 van de Wet van 27 december 2005 houdende de diverse bepalingen¹³⁴ in werking treden op 1 januari 2007¹³⁵. Het koninklijk besluit was het langverwachte en noodzakelijke uitvoeringsbesluit dat het coderingssysteem operationeel zou maken. Vanaf 1 januari 2007 blijven sommige bedragen beschermd tegen beslag, ook wanneer deze gestort zijn op de zichtrekening. Aangezien de nieuwe regelgeving momenteel nog in haar kinderschoenen staat, zijn nog niet alle onduidelijkheden en problemen omtrent de praktische implementatie van de baan.

5.2. BESLAGBESCHERMING VAN BEDRAGEN GESTORT OP REKENING

5.2.1. Codering

5.2.1.1. Verplichting werkgevers en uitbetalende instellingen

Teneinde het onderscheid te kunnen maken tussen beschermde en niet-beschermde bedragen op een zichtrekening, worden de werkgevers en uitbetalende instellingen¹³⁶ verplicht om vanaf 1 januari 2007 bij de betaling een bijzondere code te vermelden¹³⁷. Deze code geeft aan dat het gaat om een van de wettelijk beschermde inkomsten vermeld in de artikelen 1409, 1409*bis* en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek. De code varieert naargelang het type van beschermd inkomen dat op de rekening wordt gestort¹³⁸. Het koninklijk besluit bepaalt de codes die moeten worden opgegeven bij storting op de zichtrekening van de beschermde geldsommen¹³⁹. Het zijn de codes die de gestorte bedragen kwalificeren:

- De code /A/ geeft aan dat het gaat om de bedragen vermeld in de artikelen 1409 § 1 en 1409*bis* van het Gerechtelijk Wetboek: loon en vakantiegeld¹⁴⁰.
- De code /B/ beoogt de vervangingsinkomsten van de artikelen 1409 § 1 *bis* en 1410 § 1 van het Gerechtelijk Wetboek te beschermen.

¹³⁴ Wet van 27 december 2005 houdende diverse bepalingen, *B.S.* 30 december 2005.

¹³⁵ Koninklijk besluit van 4 juli 2006 houdende de uitvoering van het artikel 1411*bis*, § 2 en § 3, van het Gerechtelijk Wetboek en tot vaststelling van de inwerkingtreding van de artikelen 4 tot 8 van de wet van 27 december 2005 houdende de diverse bepalingen, *B.S.* 14 juli 2006, tweede uitg.

¹³⁶ De opdrachtgevers van de betaling op een zichtrekening van een bedrag als bedoeld in de artikelen 1409 en 1410, § 1, 2° tot 8°, § 2 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals daar zijn ziekenfondsen, werkloosheidskassen,...

¹³⁷ Artikel 1411 *bis*, § 3 Ger. W. De codes worden bij K.B. vastgelegd.

¹³⁸ Koninklijk besluit van 4 juli 2006 houdende de uitvoering van het artikel 1411*bis*, § 2 en § 3, van het Gerechtelijk Wetboek en tot vaststelling van de inwerkingtreding van de artikelen 4 tot 8 van de wet van 27 december 2005 houdende de diverse bepalingen, *B.S.* 14 juli 2006, tweede uitg.

¹³⁹ Artikel 1411*bis* § 3, eerste lid Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 18; F. GEORGES, *o.c.*, 397-398; D. SCHEERS, "Beslagbaarheid bedragen op zichtrekening ernstig beperkt", *Juristenkrant* 2004, afl. 94, 1. X., "Code A moet loon op zichtrekening beschermen tegen beslag", *Balans* 2006, afl. 548, 1; X., "Uitbetaling loon op zichtrekening: bijzondere code vermelden", *Balans* 2004, afl. 508, 1.

¹⁴⁰ Het is overigens frappant dat vakantiegeld dezelfde bescherming krijgt tegen beslag als gewoon loon. Vroeger was de bescherming van het vakantiegeld voorzien bij de vervangingsinkomsten.

- De code /C/ betreft de sociale uitkeringen van artikel 1410 § 2 van het Gerechtelijk Wetboek.

Het koninklijk besluit preciseert dat de codes in hoofdletter moeten worden vermeld. Als de opdrachtgever een code wil meegeven dan moet hij dat doen in de eerste vakjes van de ruimte voor vrije mededelingen, vóór enige andere mededeling, gevolgd door een spatie¹⁴¹. De toepassing van dit koninklijk besluit stelt geen problemen omdat gebruik wordt gemaakt van de mededelingszone van een betalingsopdracht. Het was dus niet nodig hiertoe een speciaal systeem te ontwikkelen. Dergelijke mededelingen werden reeds vroeger van de ene rekening bij de bank naar een andere of van bank tot bank doorgegeven. De inhoud van de transactie speelt geen rol.

Private betalers zijn niet verplicht een code toe te kennen aan de door hen betaalde bedragen. Bijgevolg moeten betalers van bijvoorbeeld onderhoudsgelden, waarvan sprake in artikel 1410, § 1, 1° van het Gerechtelijk Wetboek, geen gewag maken van een bijzondere code¹⁴². Dit is evenmin vereist voor de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409*bis* van het Gerechtelijk Wetboek, huurgelden en kapitaalinkomsten¹⁴³.

5.2.1.2. Storting in contanten

Artikel 1411*bis*, § 3, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de verplichting tot codering vervalt voor inschrijvingen op de creditzijde van een zichtrekening ten gevolge van een storting in contanten. Het achterliggende idee van de principiële uitsluiting van betalingen in baar geld is het voorkomen van fraude. Bij een storting in contanten kan de herkomst van de gestorte bedragen niet altijd duidelijk worden achterhaald. Er is voorzien dat een koninklijk besluit nog uitzonderingen kan bepalen, zodat in bepaalde gevallen toch een code zou moeten worden gehanteerd bij een storting in contanten¹⁴⁴. Een voorbeeld van een dergelijk geval is een situatie waarbij het duidelijk is dat de cashstorting betrekking heeft op beschermde bedragen en er geen probleem kan ontstaan omtrent de code en het bewijs ervan¹⁴⁵. Een concreet voorbeeld is de betaling door de werkgever aan de schuldenaar via een circulaire cheque; deze verrichting zal de code /A/ verkrijgen. Men kan zich wel een kritische bedenking maken omtrent de grote onduidelijkheid over de bescherming van bedragen die cash op de zichtrekening worden gecrediteerd. Dit werd tot op heden niet uitgeklaard. Toch is de relevantie van deze probleemstelling te minimaliseren. In de praktijk worden bijna geen stortingen meer gedaan aan het loket. Alle werkgevers betalen tegenwoordig immers via giraal geld. Als iemand toch een storting doet aan het loket dan bestaat er geen

¹⁴¹ Artikel 1 K.B. 4 juli 2006.

¹⁴² M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 18; M. DE THEIJE, *l.c.*, (721) 722.

¹⁴³ De opdrachtgever van de betaling op een zichtrekening is volgens de wet allen verplicht om bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409 en 1410, § 1, 2° tot 8° en § 2 Ger. W. van een code te voorzien.

¹⁴⁴ M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 18.

¹⁴⁵ *Hand.* Kamer 2003-2004, 25 maart 2004, 31.

mogelijkheid om de code meegeven. Practici zijn niet akkoord om codes mee te geven aan bedragen die contant worden gestort. Het gevaar bestaat in dat geval namelijk dat opdrachtgevers van een storting zelf kunnen beslissen of een bepaald bedrag beschermd is of niet.

5.2.1.3. Slechts een hulpmiddel

Het dient echter te worden beklemtoond dat de codering slechts een hulpmiddel is om de bescherming van geheel of gedeeltelijk onbeslagbare bedragen te realiseren. De schuldenaar behoudt steeds het recht om met alle wettelijke middelen te bewijzen dat bedragen die op zijn zichtrekening werden gecrediteerd, niet vatbaar zijn voor beslag¹⁴⁶. Een nieuwigheid ten opzichte van de Wet van 14 juni 2004 is dat de Wet van 27 december 2005¹⁴⁷ een weerlegbaar vermoeden invoert. De bedragen die de werkgever van de schuldenaar stort op een zichtrekening van zijn werknemer of uitkeringsgerechtigde worden vermoed, tot anders bewezen is, gedeeltelijk onvatbaar te zijn voor beslag overeenkomstig artikel 1409, § 1 van het Gerechtelijk Wetboek¹⁴⁸. Het weerlegbaar vermoeden geldt enkel in de verhoudingen tussen de schuldenaar en zijn schuldeisers¹⁴⁹.

5.2.1.4. Rol van de bank

Het geven van een code is de verplichting van de opdrachtgever. De opdrachtgever van een betaling dient de code mede te delen aan zijn eigen financiële instelling, die de code op zijn beurt bekendmaakt aan de bank waar de zichtrekening van de schuldenaar wordt gehouden¹⁵⁰. Het is opmerkelijk dat de opdrachtgever zelf en niet de financiële instelling verantwoordelijk is voor de juistheid van de code.

De rol van de bank bij de codering is passief¹⁵¹. Haar taak is de codes die door de opdrachtgevers worden gegeven door te spelen dan wel over te nemen en bij een beslag onder derden binnen de vijftien dagen een lijst van de

¹⁴⁶ Artikel 1411bis § 2, eerste lid Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 19.

¹⁴⁷ Wet van 27 december 2005 houdende diverse bepalingen, *B.S.* 30 december 2005.

¹⁴⁸ Artikel 1411bis § 2, tweede lid Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 19.

¹⁴⁹ Artikel 1411bis § 2, tweede lid Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 18; M. DE THEIJE, *l.c.*, (1597) 1598.

¹⁵⁰ Artikel 1411bis § 4 Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 18; M. DE THEIJE, *l.c.*, (721) 722; F. GEORGES, *o.c.*, 399-400; D. SCHEERS, *l.c.*, 1; X., "Code A moet loon op zichtrekening beschermen tegen beslag", *Balans* 2006, afl. 548, (1) 3; X., "Loon op zichtrekening: bescherming tegen beslag wordt vermoed", *Balans* 2005, afl. 532, 4.

¹⁵¹ Indien de bank optreedt als werkgever moet zij in die hoedanigheid de bedragen die zij als loon overschrijft naar de zichtrekeningen van haar personeelsleden van een gepaste code voorzien, zodat de gestorte bedragen ook vallen onder de bescherming. De nieuwe wetgeving raakt de gerechtsdeurwaarders ook dubbel. Op het ogenblik dat zij als werkgever het salaris aan elk personeelslid van het kantoor stort, worden zij beschouwd als opdrachtgevers. Deze verplichting geldt enkel ten opzichte van loontrekkers. De kandidaat-gerechtsdeurwaarders en de stagairs die geen bediendenstatuut hebben, komen bijgevolg niet in aanmerking.

gecodeerde bedragen van de dertig dagen voorafgaand aan de datum van het beslag te bezorgen.

5.2.1.5. Sancties

De wet bepaalt hoge geldboetes indien de opdrachtgever nalaat een code toe te kennen aan de beschermde geldsommen gestort op een zichtrekening, of indien hij verzuimt de code mede te delen aan de bank. De opdrachtgever riskeert een zware strafrechtelijke geldboete van 200 tot 5000 euro¹⁵². Indien er fraude is in hoofde van de opdrachtgever, bijvoorbeeld wanneer hij een bepaalde code toekent aan niet-beschermde bedragen, kan hij naast de geldboete nog een aankomende sanctie oplopen¹⁵³. De opdrachtgever kan voor de beslagrechter worden opgeroepen. De beslagrechter kan oordelen om de frauduleuze opdrachtgever tot geheel of gedeeltelijk schuldenaar te verklaren voor de oorzaken en de kosten van het beslag. Bovendien kan er nog een schadevergoeding worden opgelegd, indien daartoe grond bestaat.

5.2.2. Beperking in de tijd

Vanaf 1 januari 2007 gaat de bescherming niet langer verloren zodra het loon en bepaalde sociale uitkeringen op de zichtrekening zijn gecrediteerd. Het hoeft geen betoog dat dit aanleiding kan geven tot misbruiken. Om te vermijden dat de beschermde bedragen worden opgespaard, geldt de beperkte beslagbaarheid slechts voor een beperkte periode¹⁵⁴. De beschermingsduur is in principe dertig dagen, te rekenen vanaf de inschrijving op de creditzijde van de zichtrekening¹⁵⁵. De bescherming geldt *pro rata temporis* van een dertigste per dag. Wanneer het gaat om een storting van een inkomen dat betrekking heeft op een periode van meer dan een maand, bijvoorbeeld een opzeggingsvergoeding, dan zal de beslagbescherming voor de overeenstemmende periode gelden¹⁵⁶. Een voorbeeld kan dit illustreren. Bij een opzeggingsvergoeding van drie maanden zal na een maand de opzeggingsvergoeding nog voor twee derde onder de beschermingsregel vallen. Bijgevolg wordt de afbouw van de bescherming over een langere periode gespreid. De bepalingen stellen een maand gelijk met een beschermingsduur van dertig dagen. Wil opmerken dat de wetgever een

¹⁵² Artikel 1411*bis* § 5, eerste lid Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 18; F. GEORGES, *o.c.*, 400; X., "Uitbetaling loon op zichtrekening: bijzondere code vermelden", *Balans* 2004, afl. 508, (1) 2.

¹⁵³ Artikel 1411*bis* § 5, derde lid Ger. W. *inuncto* artikel 1411*bis* § 6 Ger. W.; M. DE THEIJE, *l.c.*, (721) 722; B. GAYSE, *l.c.*, (21) 24.

¹⁵⁴ *Parl. St.* Senaat, 2002-2003, nr. 786/4, 3; M. DE THEIJE, *l.c.*, (1597) 1598.

¹⁵⁵ Artikel 1411*ter* § 1, eerste lid Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 19; M. DE THEIJE, *l.c.*, (1597) 1598; M. DE THEIJE, *l.c.*, (721) 722; B. GAYSE, *l.c.*, (21) 24; F. GEORGES, *o.c.*, 401; D. SCHEERS, *l.c.*, 1; X., "Code A moet loon op zichtrekening beschermen tegen beslag", *Balans* 2006, afl. 548, (1) 3; X., "Uitbetaling loon op zichtrekening: bijzondere code vermelden", *Balans* 2004, afl. 508, (1) 2.

¹⁵⁶ Artikel 1411*ter* § 1, tweede lid Ger. W.; B. GAYSE, *l.c.*, (21) 24.

inbreuk pleegt op de termijnregel wanneer hij een maand gelijkstelt aan dertig dagen¹⁵⁷.

5.2.3. Berekening

Allereerst moet de aandacht worden gevestigd op het feit dat de berekening alleen rekening houdt met bedragen gestort binnen de periode van dertig dagen en dat, zonder enige overweging voor de bedragen die ondertussen door de titularis van de rekening zouden zijn afgehaald.

Het niet voor beslag vatbare deel van het creditsaldo op de zichtrekening wordt bepaald op basis van een proportionele omrekening¹⁵⁸. Het is zo dat de bescherming afneemt naarmate de maand verstrijkt. Het beschermde gedeelte van de maandelijks gestorte bedragen wordt verminderd met een dertigste, per dag dat het op de rekening staat. Het uitgangspunt is dat de persoon de ontvangen bedragen gelijkmatig uitgeeft, gespreid over de periode waarin de bedragen als inkomen dienen¹⁵⁹. Een eenvoudig voorbeeld kan de wijze waarop de berekening gebeurt, verduidelijken. Stel: er wordt op 1 oktober een bedrag van 1800 euro op een zichtrekening gecrediteerd. Op 26 oktober wordt in handen van de bank beslag gelegd op het rekeningtegoed. De bescherming geldt gedurende dertig dagen vanaf 1 oktober. Omdat er op 26 oktober beslag werd gelegd, zal vijf dertigste of een zesde van het bedrag niet door het beslag worden getroffen.

In de parlementaire stukken wordt een complexer voorbeeld gegeven¹⁶⁰. Er moet worden opgemerkt dat de wetgever in dat voorbeeld geen homogene berekening hanteert om het aantal dagen te bepalen waarvoor de bescherming geldt. Naargelang het soort inkomen rekt hij de *dies a quo* wel of niet mee. Dit maakt de berekening er niet eenvoudiger op. In het voorbeeld wordt op 15 juni beslag gelegd op een zichtrekening. Op de zichtrekening werden onder meer een gezinsbijslag gestort op 1 juni en een pensioen op 9 juni. Bij de berekening van het aantal dagen waarvoor de bescherming geldt, wordt bij de gezinsbijslag bepaald dat dit nog 15 dagen is. De wetgever zegt dat de periode van 1 juni tot 15 juni vijftien dagen telt, zodoende blijven er nog vijftien dagen over. De wetgever telt de *dies a quo* mee. *In casu* zal dan vijftien dertigste of de helft van de kinderbijslag niet door het beslag kunnen worden getroffen. Bij het pensioen zegt de wetgever dat de periode van 9 juni tot 15 juni zes dagen omvat, en dat er nog 24 dagen overblijven. De wetgever telt hier de *dies a quo* niet mee. Hierdoor is vierentwintig dertigste of vier vijfde van het niet voor beslag vatbare gedeelte van het pensioen, beschermd. Desalniettemin ben ik ervan overtuigd dat de *dies a quo* niet mag worden meegeteld, omdat dit ook niet is gebeurd in het voorbeeld bij de twee andere berekeningen, meer bepaald arbeidsongevallenvergoeding en bestaansminimum.

¹⁵⁷ D. SCHEERS, *l.c.*, 6.

¹⁵⁸ Artikel 141 *1ter* § 2 Ger. W.

¹⁵⁹ H. SWENNEN, *l.c.*, (259) 274.

¹⁶⁰ *Parl. St. Senaat 2002-2003*, nr. 2-786/4, 4.

De gecompliceerde berekening *pro rata temporis* van het niet voor beslag vatbare creditsaldo¹⁶¹ en de inconsistentie vanwege de wetgever zorgen er mijns inziens voor dat de berekening van het beschermde bedrag geen sinecure is en nog menig gerechtsdeurwaarder kopzorgen zal bezorgen. De gerechtsdeurwaarder is professioneel aansprakelijk, zoals in elke klassieke procedure van beslag, ten opzichte van de naleving van de voorwaarden bepaald door de wetgeving om een beslag op zichtrekening uit te voeren. Dus ook wanneer hij de berekening moet maken overeenkomstig artikel 1411*ter*, § 2 van het Gerechtelijk Wetboek zal hij rekening moeten houden met het niet voor beslag vatbare gedeelte van het saldo op de zichtrekening. Teneinde het rekenkundig systeem beter te begrijpen, dat door de wetgever is uitgewerkt om de omvang van de nieuwe bescherming af te bakenen, heeft de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders aan elke gerechtsdeurwaarder een brief gestuurd met voorbeelden.

Verder kunnen er moeilijkheden optreden wanneer een beschermd bedrag wordt gecrediteerd op verschillende zichtrekeningen geopend bij verschillende banken¹⁶². Bovendien doet zich een gelijkaardig probleem voor wanneer slechts een gedeelte van het beschermd bedrag op een rekening wordt gestort¹⁶³. In de aangehaalde situaties zal het niet gemakkelijk zijn voor de gerechtsdeurwaarder of de schuldeiser om over alle informatie te beschikken die hen in staat stelt de nodige complexe berekeningen te maken.

5.2.4. Procedurele aspecten

Naast de procedurele aspecten die gemeen zijn aan elk beslag onder derden, zijn er een aantal specifieke verplichtingen bij een beslag onder derden op een bankrekening.

Allereerst zal de bank in zijn verklaring van derde-beslagene een lijst moeten meedelen van de gecodeerde bedragen die gecrediteerd zijn tijdens de periode van dertig dagen voorafgaand aan de datum van het beslag¹⁶⁴. Bijgevolg is er geen automatische bescherming voor de bedragen die dienen tot inkomen voor een langere periode dan een maand en die reeds langer dan dertig dagen voordien werden gecrediteerd.

De verklaring van derde-beslagene is voor een lokaal kantoor geen probleem. Het lokaal kantoor vraagt deze verklaring aan het hoofdkantoor. Veel houdt dit op zich niet in: één muisklik en de rest doet de computer. Er werd een informaticasysteem ontwikkeld dat het mogelijk maakt een afdruk te maken van alle gecodeerde creditverrichtingen van de laatste dertig dagen. Deze wordt dan als bijlage bij de verklaring van derde-beslagene gevoegd. Op die manier wordt de bijkomende administratie tot een minimum beperkt.

¹⁶¹ B. GAYSE, *l.c.*, (21) 24-25; F. GEORGES, *o.c.*, 128; D. SCHEERS, *l.c.*, 6.

¹⁶² M. DE THEIJE, *l.c.*, (721) 724.

¹⁶³ *Ibid.*, (721) 724.

¹⁶⁴ Artikel 1411*quater* § 1 Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 19-20; M. DE THEIJE, *l.c.*, (721) 723; B. GAYSE, *l.c.*, (21) 24.

Op basis van de lijst van gecodeerde bedragen die gecrediteerd zijn tijdens de periode van dertig dagen voorafgaand aan de datum van het beslag maakt de instrumenterende gerechtsdeurwaarder of de schuldeiser de berekening indien het beslag niet werd betekend door een gerechtsdeurwaarder¹⁶⁵. Op straffe van nietigheid moet deze berekening aan de schuldenaar worden toegezonden binnen de acht dagen na de kennisgeving van de verklaring van derde-beslagene¹⁶⁶. De berekening dient samen met een antwoordformulier voor eventuele opmerkingen per aangetekende brief met bericht van ontvangst te worden verstuurd. Dit is eveneens voorgeschreven op straffe van nietigheid¹⁶⁷. De gerechtsdeurwaarder of de schuldeiser bezorgt eveneens een kopie van de berekening aan de financiële instelling per aangetekende brief met bericht van ontvangst¹⁶⁸. In de praktijk gaan gerechtsdeurwaarders altijd naar een hoofdkantoor en verschijnen dus nooit op een lokaal kantoor. Het hoofdkantoor geeft op zijn beurt dan eenvoudige opdrachten door aan een lokaal kantoor.

Zodra de financiële instelling een kopie heeft ontvangen, kan de schuldenaar opnieuw vrij beschikken over de niet voor beslag vatbare bedragen¹⁶⁹. De bijkomende verrichtingen om, na de ontvangst van de berekening van de gerechtsdeurwaarder of de schuldeiser, bepaalde bedragen vrij ter beschikking van de cliënt te stellen, vraagt de inzet van personeel en veroorzaakt dus kosten. Het blokkeren en deblokkeren van alle door het beslag onder derden geïndageteerde tegoeden is geen echt probleem. De wijziging van het Gerechtelijk Wetboek bracht daarin geen verandering.

In het Gerechtelijk Wetboek is bepaald dat de gerechtsdeurwaarder of de schuldeiser aan de bank, binnen de acht dagen na de kennisgeving van de verklaring van derde-beslagene, de berekening van het niet voor beslag vatbare gedeelte van het saldo op de zichtrekening bezorgt. Na ontvangst ervan door de kredietinstelling kan de schuldenaar vrij beschikken over de in de berekening vermelde bedragen die niet vatbaar zijn voor beslag of overdracht¹⁷⁰.

Wat de financiële instellingen momenteel zorgen baart is het feit dat zeer regelmatig de gerechtsdeurwaarder of de schuldeiser verzaakt de bank binnen deze voorziene termijn de berekening te bezorgen. Dit is echter op straffe van nietigheid van het beslag voorgeschreven. De grote vraag luidt dan of het hier om een absolute of relatieve nietigheid gaat.

Verder heeft de schuldenaar de kans om binnen de acht dagen vanaf de aanbieding van de aangetekende brief met bericht van ontvangst, op straffe van verval, opmerkingen te maken op het bijgevoegde antwoordformulier en die

¹⁶⁵ M. DE THEIJE, *l.c.*, (721) 724; D. SCHEERS, *l.c.*, (21) 24.

¹⁶⁶ De gerechtsdeurwaarder: artikel 1411*quater* § 2, 1, tweede lid Ger. W. De schuldeiser: artikel 1411*quater* § 2, 2, tweede lid Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 20.

¹⁶⁷ Artikel 1411*quater* § 2, 3 Ger. W.

¹⁶⁸ De gerechtsdeurwaarder: artikel 1411*quater* § 2, 1, derde lid Ger. W. De schuldeiser: artikel 1411*quater* § 2, 2, derde lid Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 20.

¹⁶⁹ M. DE THEIJE, *l.c.*, (721) 724.

¹⁷⁰ Artikel 1411*quater* § 2, 1, derde lid Ger. W.

per aangetekende brief met bericht van ontvangst te versturen¹⁷¹. Indien de schuldenaar zijn opmerkingen mededeelt binnen de voorziene termijn, wordt de zaak aanhangig gemaakt bij de beslagrechter. Binnen de vijf dagen vanaf de aanbieding aan het adres vermeld op het antwoordformulier legt de gerechtsdeurwaarder of de schuldeiser op de griffie van de beslagrechter een afschrift neer van de berekening en het antwoordformulier met de opmerkingen van de schuldenaar¹⁷². Verder bepaalt artikel 1411*quater* § 2, 5, vierde lid van het Gerechtelijk Wetboek dat de beslagrechter uitspraak doet bij voorrang en boven alle andere zaken. De beslissing is niet vatbaar voor verzet of hoger beroep¹⁷³.

Het is opvallend dat er geen termijnen werden bepaald in de Wet van 14 juni 2004¹⁷⁴. Zo liep de rekeninghouder het risico om gedurende een lange periode niet over de beschermde bedragen te kunnen beschikken wegens het feit dat het rekeningtegoed is geblokkeerd. De wetgever heeft bij de Wet van 27 december 2005 termijnen opgelegd op straffe van nietigheid.

5.2.5. Evaluatie

De wetgever is er in geslaagd met de Wet van 27 december 2005 – samen met de Wet tot instelling van een basis-bankdienst – ervoor te zorgen dat iedereen over een bankrekening kan beschikken zonder te moeten vrezen voor een verlies aan beslagbescherming. Zoals elke nieuwe wet moet ook deze wet een aantal kinderziekten doorlopen. Hoewel de nieuwe regelgeving nog maar pas uit de startblokken is geschoten, kunnen er nu reeds enkele kanttekeningen worden gemaakt bij de praktische implementatie. Allereerst de inbreuk op de termijnregels die wordt gepleegd doordat een maand wordt gelijkgesteld met dertig dagen. Vervolgens is er de complexe berekeningsmethode *pro rata temporis* van het niet voor beslag vatbare gedeelte van het creditsaldo. Verder duiken er problemen op wanneer een beschermd bedrag wordt gecrediteerd op verschillende zichtrekeningen, geopend bij verschillende financiële instellingen of wanneer slechts een gedeelte van het beschermd bedrag op een rekening wordt gecrediteerd. In beide situaties zal het niet eenvoudig zijn voor de gerechtsdeurwaarder of schuldeiser om over alle informatie te beschikken die toelaat de nodige berekeningen te maken. Er heerst ook onduidelijkheid aangaande de bescherming van bedragen die in baar geld op de zichtrekening worden gestort. De praktijk zal moeten uitwijzen in hoeverre deze uitvoeringsmoeilijkheden een eenduidige toepassing van de wet in de weg zullen staan.

De tendens naar een meer humaan beslagrecht is gezet. Toch moet worden opgemerkt dat de beslagbescherming niet geldt voor onderhoudsgelden. Deze blijven volledig beslagbaar, wat een zeer groot pijnpunt vormt. Het ware

¹⁷¹ Artikel 1411*quater* § 2, 4 Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 20.

¹⁷² Artikel 1411*quater* § 2, 5, eerste lid Ger. W.; M. DAUPHIN, *l.c.*, (17) 20.

¹⁷³ Artikel 1411*quater* § 2, 5, vijfde lid Ger. W.

¹⁷⁴ M. DE THEIJE, *l.c.*, (1597) 1599; M. DE THEIJE, *l.c.*, (721) 723.

mijns inziens beter dat ook betalers van onderhoudsgelden een bijzondere code moeten vermelden.

Het meest heikele punt van de huidige wetgeving aangaande deze materie is mijns inziens de overdreven regelgeving. In de huidige wetgeving wordt de beslagbescherming zeer stringent geregeld. Er wordt bepaald dat er gebruik moet worden gemaakt van bijzondere codes voor de diverse categorieën van beschermde bedragen, dat de beperkte beslagbaarheid slechts voor een bepaalde periode geldt,... De nieuwe verplichtingen brengen een hoop administratief werk met zich en zorgen ervoor dat de doorlooptijd van een te behandelen dossier langer wordt; het aantal brieven, acties en controles neemt immers gevoelig toe. Ik maak mij de bedenking of de bescherming aan de beslagene niet op een andere en vereenvoudigde manier kan worden geboden door bijvoorbeeld te bepalen dat er altijd een maandinkomen op de bankrekening niet voor beslag vatbaar zal zijn. Dit zou evenwel kunnen worden omzeild door het inkomen telkens op een andere bankrekening te laten storten. Het is geen gemakkelijke opdracht om een sluitende wetgeving te maken die op een eenvoudige wijze een oplossing voor het probleem betracht.

6. BESLUIT

Er moet worden benadrukt dat er met betrekking tot het behandelde onderwerp positieve evoluties zijn. In het streven naar een humaan beslagrecht kan een initiatief zoals dat van de Wet van 14 juni 2004 alleen maar worden toegejuicht. Toch kunnen er een aantal kritische bedenkingen worden geformuleerd bij de wetgeving betreffende de beperking van inbeslagname van gelden gecrediteerd op een zichtrekening.

Voortaan zijn de ongelijkheden tussen gestorte en niet-gestorte bedragen weggewerkt. Het doel was de beslagene een betere bescherming te geven. Het kan niet worden ontkend dat de wetgever uitgaat van goede intenties, maar hij heeft bij het wetgevend ingrijpen vooral oog gehad voor de belangen van de beslagene. De wetgever heeft een poging gedaan om de beslagene een humanere behandeling te geven. De vraag rijst of dit niet al te zeer ten koste is van de beslaglegger. Deze laatste heeft immers ook recht op een humane behandeling. Het is een helse opdracht voor de wetgever om de tegenstrijdige belangen van schuldeiser en schuldenaar met elkaar te verzoenen. De schuldeiser heeft recht op een volledige betaling van de schulden, maar niet ten koste van het menswaardig bestaan van zijn schuldenaar.